

Vicent Baydal i Cristian Palomo (coord.)

PSEUDOHISTÒRIA CONTRA CATALUNYA

De l'espanyolisme a la Nova Història

E Eumo
Editorial

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ. El menyspreu per la història catalana, Els autors.....	7
PART I. La pseudohistòria espanyolista	
1. El nacionalisme espanyol hegemònic i el seu cànon històric de base castellanista, Cristian Palomo	67
2. Catalunya no va existir fins al Tractat de Corbeil del 1258?, Cristian Palomo	87
3. Va ser Catalunya un comtat del regne d'Aragó?, Cristian Palomo	111
4. Catalunya o Espanya? L'Estat dels catalans a l'època dels Àustria, Cristian Palomo	153
5. El cas del monestir de Santa Maria de Sixena: els litigis pels béns artístics i la manipulació històrica, Alberto Velasco	174
PART II. La pseudohistòria de l'Institut Nova Història	
1. Fal·làcia rere fal·làcia: el <i>cherry picking</i> com a tècnica d'engany, Vicent Baydal.....	201
2. Dels gots a Jaume I: la paradoxal apropiació dels mites castellanistes, Stefano M. Cingolani.....	230
3. Joan Colom i Bertran no va descobrir Amèrica, Stefano M. Cingolani, Guillem Fornés i Cristian Palomo	245
4. Desmuntant la teoria del Segle d'Or castellà escrit originàriament en català, Guillem Fornés.....	349
5. Els límits de la censura i les lleis d'impremta, Xevi Camprubí	404

PART III. Una visió de conjunt

1. Internet i els canals de difusió de la pseudohistòria

sobre Catalunya i Espanya, Cèsar Sànchez..... 427

2. Algunes propostes crítiques per millorar

la historiografia catalana, Lluís Ferran Toledano 449

CONCLUSIONS. De l'espanyolisme a la Nova Història:

el mal de la pseudohistòria contra Catalunya 457

INTRODUCCIÓ. EL MENYSPREU PER LA HISTÒRIA CATALANA

Els AUTORS

Com descriu detalladament l'historiador Vicent Baydal en el seu capítol d'aquest llibre, la genuïna recerca històrica i la divulgació de les seves conclusions acostumen a ser dutes a terme mitjançant l'ús de mètodes científics i l'honestedat intel·lectual. Tanmateix, la present obra col·lectiva tracta sobre estudis de caràcter històric, filològic i literari bastits a l'entorn de la història de Catalunya de les èpoques medieval i moderna que aparenten seguir una metodologia científica i un discurs sincer, però no ho fan en absolut: són pseudoinvestigacions.

El prefix *pseudo-*, que prové del grec *ψευδο-*, significa «fals». El seu ús per adjectivar investigacions esdevé, per tant, una valoració desfavorable aplicada als treballs que donen lloc a tesis arbitràries, errònies i falses, basades en especulacions i proves no contrastades i/o manipulades, les quals acostumen a respondre a un intent de legitimació d'algun pressupòsit ideològic (normalment de tipus polític, nacional, religiós o de classe social), que serveix com a arma de combat intel·lectual i, al mateix temps, com un mitjà eficaç perquè els practicants de la falsa investigació puguin aconseguir ràpidament prestigi social entre bona part de les persones que comparteixen la mateixa ideologia. En aquest sentit, una característica principal de la pseudoinvestigació sobre la història o pseudohistòria és que es fonamenta en un relativisme extremista: si hi ha poders que falsegen el passat recentíssim constantment amb notícies inventades i/o manipulades, què no es deu haver fet amb la història? Com podem creure un relat històric més que no pas un altre sobre el mateix fet?

Lògicament, el discurs històric no pot correspondre mai a una veritat absoluta, perquè no és possible reviuire o recrear de manera perfecta cap realitat passada. A més, pot amagar altres interessos que no siguin estrictament els de fer progressar el coneixement, alhora que pot estar basat en restes arqueològiques o documentals del passat que poden haver estat alterades. Ara bé, un cop assumit que la primera premissa és inevitable i que les altres dues poden succeir, hem de tenir presents una sèrie de consideracions. En primer lloc, és innegable que de la mateixa manera que una investigació periodística documentada i rigorosa pot esclarir molts fets del passat recent que altres periodistes han embolicat amb relats partidistes, també hi ha discursos històrics que són més objectius que altres, arran del fet que no estan enfocats a justificar apriorísticament el present ni a cercar veritats absolutes, sinó a conèixer millor les realitats passades. Per tant, habitualment, aquelles persones que situen tots els discursos històrics en el mateix sac («tots són igual de relatius») acostumen a amagar que allò que pretenen –de forma premeditada o no– és deslegitimar fal·laçment els més versemblants (els que es basen en proves contrastades i comprovables) per legitimar-ne d’altres de ben forassenyats (els pseudohistòrics).

En segon lloc, des que la història ha deixat de ser exclusivament un conjunt de relats justificatius (d’un monarca, d’un estat, d’una nació o d’una classe social, per exemple) i ha esdevingut una disciplina científica, cada vegada s’ha aprofundit més en l’estudi relatiu a l’autenticitat dels testimonis del passat. En conseqüència, quan en l’actualitat algú vol demostrar verament que una resta del passat és falsa ha de certificar-ho fefaentment amb proves materials (en el cas d’un document a través de la tinta, la cal·ligrafia, el paper, el contingut, etc.) i mai no s’ha de generalitzar sense contrastar. De fet, que un testimoni hagi estat adulterat no vol dir que forçosament tota la resta de testimonis ho hagin estat, com a mínim fins que no es demostrï el contrari científicament. En relació amb això, en tercer lloc, no hem de pensar que perquè en el passat la major part de la població fos analfabeta era extremadament crèdula, vivia completament en la inò-

pia o era més ximple que la gent d'avui dia pel fet que la majoria sabem llegir i escriure. En totes les èpoques han existit interpretacions i relats diferents i contradictoris que han circulat per tots els mitjans de comunicació possibles per explicar un mateix fet, alguns de molt veraçs i d'altres completament enganyosos. En l'actualitat milions de persones alfabetitzades podem caure en el parany de notícies o relats històrics falsejats, mentre que moltes altres persones poden ser conscients d'aquests paranys i denunciar-los perquè la resta pugui assabentar-se'n. El pensament crític i deductiu, l'escepticisme i la suspicàcia no són quelcom que hagi existit únicament en els nostres temps, ni és patrimoni exclusiu de la gent lletrada i/o lletraferida.

Dit això, cal indicar que una altra característica inherent als pseudoinvestigadors és l'apel·lació constant a reeixides conspiracions i conxorxes a gran escala que els poders fàctics haurien organitzat per tal d'evitar que la societat conegui la veritat. En conseqüència, els relats pseudohistòrics actuals solen presentar la mateixa estructura maniquea i gairebé caricaturesca: sempre hi ha un gran col·lectiu que és víctima d'un engany històric massiu per part d'un agent elitista i conspirador. Aquest agent controla el poder polític capaç de fer funcionar la conspiració, l'èxit de la qual no és impedit per aquells membres del col·lectiu que ho podrien evitar, ja sigui perquè són massa passius, ja sigui perquè formen part de la conxorxa. Només una única persona extremadament erudita i valenta, a vegades envoltada d'un reduït grup de deixebles, s'atreveix a dir la veritat corrent gran perill per desvetllar de forma altruista al món l'autèntic i unívoc passat amagat per l'elit conspiradora. Però, en realitat, la diferència entre les persones honestes i compromeses i els pseudohistoriadors és que aquells que veritablement descobreixen conxorxes i s'atreveixen a denunciar-les solen patir un calvari per difondre els seus descobriments sobre aquells que realment controlen el poder polític, si és que sobreviuen per explicar-ho; mentre que els pseudohistoriadors aparenten ser víctimes d'una autèntica cacera de bruixes quan en realitat es passen la vida difonent les seves teories sense cap més problema que el menyspreu que puguin causar aquestes entre aquell públic que no se les creu.

En aquest sentit, en el cas de la història de Catalunya els pseudohistoriadors actuals denunciïn conxorxes que haurien estat capaces d'enganyar durant dècades –o centúries!– milions de catalans i/o espanyols sobre el seu passat col·lectiu. I no parlem pas de manipulacions d'un document, d'un fet concret o d'algun període de la biografia d'un personatge històric, sinó de tergiversar per complet la composició política i nacional de regnes, imperis o civilitzacions de les edats mitjana i moderna, èpoques de les quals conservem una quantitat ingent de documentació. Lògicament, aquells que poden refutar amb més facilitat els plantejaments acientífics dels pseudoinvestigadors –gràcies a la seva formació i acumulació de coneixements– són els investigadors que es guien per una metodologia científica. Per això mateix, els primers actuen d'una manera molt determinada amb els segons. Primerament, els converteixen en la seva diana. Una característica intrínseca a la pseudoinvestigació és l'intent constant de desprestigiar els investigadors científics i el món acadèmic, presentant-los com a part fonamental d'unes elits enriquides i conspiradores que monopolitzen el coneixement i mantenen els ciutadans enganyats a fi de mantenir l'*statu quo*, quan no directament com a traïdors al poble. Així mateix, els pseudocientífics gairebé sempre promocionen i venen els seus estudis i conclusions directament al gran públic, sense presentar-los abans davant la comunitat científica mitjançant la publicació en revistes especialitzades i congressos, els principals espais de debat acadèmic on es difonen els plantejaments científics per ser acceptats o rebutjats. I no només ho eviten perquè els estudis pseudocientífics difícilment superen el sedàs per poder participar en aquests àmbits de discussió, sinó, i sobretot, per esquivar que els veritables experts se n'assabentin i els refutin ràpidament en l'espai de debat especialitzat que els és propi.

Així doncs, ambdues característiques resulten fonamentals a l'hora de distingir entre la investigació científica i la investigació fal·laç. Amb tot, quan arriba el moment de fer aquesta distinció el debat sol girar al voltant de dos altres aspectes: l'objectivitat de l'individu i la seva titulació acadèmica. Per un costat, tot investigador solvent ha de saber implementar el seu treball de la

manera més objectiva possible i, per l'altre, el fet que l'investigador posseeixi el títol de llicenciat, graduat o doctor és una importantíssima garantia de qualitat, perquè assegura que aquesta persona ha rebut durant anys –habitualment, quatre de grau o llicenciatura, un de màster i quatre més de doctorat– una àmplia formació bibliogràfica, metodològica i de pensament crític. En qualsevol cas, resulta un autoengany pensar que hom no es veu sempre influenciat pel context en el qual pensa i narra, essent la seva neutralitat discursiva i l'objectivitat una veritable entelèquia, mentre que la titulació serveix de ben poc si darrere de l'investigador no hi ha una fèrria ètica. Per tant, allò que considerem que dona realment valor qualitatiu a la tasca d'un investigador és la seva professionalitat, basada en l'honradesa intel·lectual i el seu rigor metodològic, guia i far de la veritable recerca científica. Precisament, la falta de rigor en el mètode i l'engany són allò que caracteritza el pseudoinvestigador, malgrat que ben sovint quedin amagats rere una excel·lent oratòria –pomposa, mordaç, grollera o afalagadora, segons l'interlocutor i el context– i uns coneixements suficients sobre la matèria com per engrescar el públic poc o gens especialitzat en la temàtica.

En definitiva, exposem aquestes qüestions introductòries perquè és necessari advertir el lector que, malgrat que el medi natural de la «ciència» falsària es trobi fora del món universitari i acadèmic, per desgràcia també des d'aquesta principalíssima plataforma intel·lectual ha estat practicada de vegades per tal de servir de base a certs posicionaments polítics i justificar plantejaments evidentment manipulats, com veurem en alguns capítols del llibre. En conjunt, al respecte, observarem dos grans fronts pseudohistòrics en allò relatiu al passat de Catalunya. D'una banda, un tipus de plantejaments pseudohistòrics que tenen èxit entre una gran part de públic nacionalment espanyolista i basteixen interpretacions que giren, majoritàriament, al voltant de la qualitat de la Catalunya medieval i moderna com a entitat política en el marc de la Corona d'Aragó i de la Monarquia Hispànica, i de la negació de l'existència d'una nació catalana, tant en aquells temps com en els actuals. Així mateix, també afecten

altres temes molt més concrets que, supeditats a l'actualitat política, prenen una gran volada mediàtica, com, per exemple, el tractament de la relació dels catalans amb el monestir aragonès de Santa Maria de Sixena.

Però, d'una altra banda, també hi ha un altre model pseudohistòric d'èxit en relació amb Catalunya: el de la «Nova Història». Es tracta d'una novíssima pseudohistòria –atès que amb prou feines compta amb un parell de decennis– que, en oposició a les predites interpretacions del nacionalisme espanyol, s'autoproclama «catalanista» i «independentista», i té èxit entre una fracció gens menyspreable de públic nacionalista català, amb interpretacions històriques que presenten la Catalunya medieval i moderna com una potència política de primer ordre mundial. Tanmateix, la mateixa societat catalana hauria estat traïda pels seus governants i sotmesa a un poderosíssim aparell censor-repressor controlat des de Castella, el qual hauria perpetrat el major espoli cultural de la història d'Occident, per no dir del món sencer, per tal que el poble català acabés creient que no havia tingut una història gloriosa.

Així doncs, el llibre tractarà d'ambdues tendències pseudohistòriques, que tenen, segons observarem a continuació, una forta repercussió en els discursos sociopolítics que es fan sobre el pasat dels catalans.

L'ÀUGE DE LA PSEUDOHISTÒRIA ESPANYOLISTA

De manera genèrica la pseudohistòria espanyolista sobre Catalunya s'enquadra en un discurs nacionalista espanyol bastant radical que dibuixa la situació social catalana de l'actualitat seguint un esquema maniqueu i caricaturesc típic dels relats pseudohistòrics. En concret, Catalunya seria una regió d'Espanya antigament espanyolíssima on durant els darrers trenta o quaranta anys s'hauria imposat un pensament contrari a la nació i la unitat estatal espanyola, i a la llengua castellana, per part de l'elit nacionalista catalana, presentada com l'agent conspirador,

que des del final de la dictadura franquista governa la Generalitat, identificada amb el poder polític que dirigeix la conspiració. Aquest poder hauria aconseguit, mitjançant un intensíssim adoctrinament escolar i televisiu de quatre dècades, tergiversar el coneixement de l'autèntica història del poble català, presentat com el col·lectiu enganyat.

Un poble que, d'altra banda, és tractat per aquesta pseudohistòria espanyolista de forma molt particular. Perquè a pesar que defensa que els catalans són un col·lectiu inequívocament pertanyent a la nació espanyola –la qual tindria diversos mil·lennis d'història–, no posseïrien una història gaire notable o interessant dins d'ella, atès que ja des del període medieval el protagonisme històric i les grans gestes pertanyerien absolutament al poble castellanoleonès (incloent bascos, gallecs i andalusos), i el paper secundari se'l repartirien, d'una banda, el poble navarrès i, de l'altra, el poble aragonès, que inclou escadusserament catalans, valencians i balears. En conseqüència, allò que mai no podrien pretendre els catalans seria tenir una història pròpia i autònoma amb Catalunya com a subjecte polític, ja que el territori català hauria estat sempre totalment sotmès i integrat en les nacions i els regnes de França (segles VIII-XII/XIII), d'Aragó (segles XII/XIII-XV) i d'Espanya (segles XV-XXI), de manera que la història de la nació catalana i del Principat de Catalunya com a entitat política autònoma serien un invent fraudulent construït a partir de finals del segle XIX, quan no dels darrers anys.

Així, segons aquesta concepció pseudohistòrica, en atorgar protagonisme i substantivitat política a Catalunya, els nacionalistes catalans no només haurien tergiversat la història, sinó també la mateixa identitat espanyola del poble català amb l'objectiu últim de fomentar el secessionisme (la clau de la conspiració). I tot plegat la invenció hauria tingut èxit, en bona mesura, per la debilitat ja no només dels historiadors espanyols, sinó també dels governs espanyols durant el període democràtic (ocasionalment, l'element passiu i/o en conxorxa), ja que no haurien fet res per evitar-ho. Un discurs, en definitiva, cada vegada més difós durant els darrers vint anys, amb un notable augment des que es

va proposar un nou estatut d'autonomia per a Catalunya a inicis del segle XXI i amb un èxit esparverant amb l'auge de l'independentisme català en l'última dècada.

Així doncs, per a la pseudohistòria espanyolista, i desgraciadament també per a una part d'acadèmics espanyols que mantenen en major o menor mesura el plantejament descrit, el fet que la historiografia defensi l'existència dels comtats catalans i del Principat de Catalunya com a ens polítics autònoms en un context d'inexistència dels estats nació (les corones d'Aragó i Espanya eren monarquies compostes de múltiples regnes i principats jurídicament independents entre ells) i d'una identitat catalana no exclusivament espanyolista entre els segles XII i XVIII respondria a un servilisme respecte als poders fàctics autonòmics del nacionalisme català. Així, per exemple, el 2014 *Europa Press* va publicar una ressenya de l'acte de presentació d'un llibre a Madrid en què s'indicava que «el historiador Henry Kamen alerta de que independentistas catalanes falsifican la Historia». Més concretament:

Kamen ha señalado que la mayoría de los políticos catalanes han sido siempre «nacionalistas, no separatistas», y que «casi todos los historiadores» que investigan sobre Cataluña están en contra de la independencia, mientras que quienes la defienden son «periodistas pagados por el Gobierno catalán para ofrecer una Historia falsa».¹

Igualment, el mateix any l'historiador Antonio Morales Moya (1933-2015), en la introducció del llibre col·lectiu *1714. Cataluña en la España del siglo XVIII*, que ell mateix va coordinar, citava l'economista Gabriel Tortella, qui asseverava que els nacionalistes catalans havien estat:

Más de treinta años tratando de construir barreras lingüísticas, culturales, legales y de todo tipo, apelando con frecuencia a una ver-

1. ANÒNIM, «El historiador Henry Kamen alerta de que independentistas catalanes falsifican la Historia», *EuropaPress* (4 setembre 2014) (actualitzat el 5 de juliol de 2015).

sión sesgada e inexacta de la historia, para separar a Cataluña del resto de España y justificar la construcción de una frontera nacional que nunca ha existido.²

Un poc més tard, l'any 2016, el mateix Tortella, junt amb altres economistes i historiadors de l'economia, aportaven tot un seguit d'interpretacions confuses i/o errònies en el seu llibre *Cataluña en España. Historia y mito*:

Hablar, como hacen algunos historiadores nacionalistas, del Principado de Cataluña como reino independiente, no tiene mucho sentido ni fundamento. El Condado de Barcelona quedó unido a Aragón por vía matrimonial (la misma por la que se unirían tres siglos más tarde Castilla y Aragón) y sus herederos y descendientes serán reyes de todo el territorio (Aragón, Condado de Barcelona, más las tierras conquistadas); nunca fue *Principado* oficialmente, sino que los condes de Barcelona se asignaban ese título por considerarse Barcelona el *primero o principal* de los condados catalanes, título que después servirá para referirse a esta zona (dado que había otros reinos en la Corona de Aragón, como Valencia y Mallorca), pero sin las connotaciones políticas que los nacionalistas han querido darle.³

No aclarirem el confusionisme d'aquests plantejaments aquí perquè en la present obra ja s'explica, més endavant, per què Catalunya fou un «Principat» i què va significar aquest concepte. En qualsevol cas, els autors de *Cataluña en España* no dubtaven a exposar en el mateix llibre com s'havia dut a terme l'«adoctrinament» del qual parlava Tortella el 2014:

El Gobierno catalán ha llevado a cabo una labor de adoctrinamiento de la población, y de represión y hostigamiento de los no na-

2. Antonio MORALES MOYA (ed.), *1714, Cataluña en la España del siglo XVIII*, Madrid, Cátedra, 2014, p. 14.

3. Gabriel TORTELLA et al., *Cataluña en España. Historia y mito*, Madrid, Gadir, 2016, p. 13-14.

cionalistas, que no podía sino surtir sus efectos. Los instrumentos utilizados han sido todos los resortes de Estado al alcance de la Generalitat, pero sobre todo la educación y los medios de comunicación. Se ha difundido entre la población catalana, desde la escuela primaria hasta la prensa y la televisión, una versión deformada y victimista de la historia, repleta de falsedades, como que en 1714 se hubiera aplastado a la nación catalana que luchaba por su independencia, que un ejército de ocupación hubiera impuesto una explotación inicua, que se hubiera expuesto a Cataluña a un expolio sistemático y de larga duración. [...] La razón de este adoctrinamiento sistemático también es simple: el nacionalismo lo necesita para mantenerse en el poder. [...] ¿Por qué ahora el envite separatista? ¿Por qué estas prisas por declarar la independencia saltándose las normas democráticas más elementales, además de la legislación española e incluso la específicamente catalana? Las razones parecen claras: hace ya una generación y media que la población catalana ha sido sometida al bombardeo mental incesante de la salmodia nacionalista: los niños educados con textos y profesores adictos a los dogmas del soberanismo nacionalista son ya adultos.⁴

El 4 de gener del mateix any, el polítòleg Fernando Álvarez Balbuena publicava així mateix un article titulat «Cataluña no es una nación. Los nacionalistas falsifican la Historia de España», en el qual feia constar que:

Cataluña ni es una nación ni lo fue nunca, por mucho que se insista en decir lo contrario. La historia es clara y terminante, pero un grupo, antes aludido, de ignorantes y radicales, impulsados por unos políticos sin conciencia y sin honor, asumiendo el viejo principio goebelsiano de que «una mentira repetida un millón de veces se convierte en una verdad», insisten machaconamente en la realidad nacional histórica de Cataluña, lo cual es absolutamente falso.⁵

4. *Ibidem*, p. 475-480.

5. Fernando ÁLVAREZ BALBUENA, «Cataluña no es una nación. Los nacionalistas falsifican la Historia de España», *La Crítica. El Periódico Independiente* (4 gener 2016).

También el *Diario de Sevilla*, el 26 d'octubre del 2017, informava en un article sense signar que: «Cataluña forma parte de España desde los orígenes del país que conocemos hace cinco siglos, cuando los Reinos de Castilla y Aragón (que incluía el condado de Cataluña desde el siglo XII) sellaron su unión con la boda de los Reyes Católicos en 1469».⁶ Igualment, el día següent, un altre diari ofería, també sense signar, un decàleg titulat «Todas las mentiras del independentismo catalán, al descubierto», entre les quals en figuraven algunes de tipus històric:

Cataluña nunca fue ni un reino ni una nación independiente que fuera absorbida o controlada por una España opresora o conquistadora. El Reino de Aragón, el Condado de Barcelona y otras realidades históricas suelen ser manipuladas y tergiversadas para llevarlas al terreno catalanista y esgrimir así una realidad nacional falseada. Lo mismo sobre la habitual versión de lo sucedido en 1714 en el Sitio de Barcelona por las fuerzas borbónicas: se trató de un levantamiento señorial en la ciudad por apoyar a otra dinastía monárquica, no porque hubiera una realidad nacional catalana.⁷

Un mes i escaig després, el diari *ABC* informava que «Aragón crea una “policía” de expertos contra las manipulaciones históricas del nacionalismo catalán»:

Tras décadas aguantando las manipulaciones históricas cocinadas a su medida por el nacionalismo catalán, Aragón se ha decidido a poner en evidencia a todo aquel que las fabrique o que las difunda. Lo hará a través de una suerte de «policía» de historiadores, expertos fichados en el mundo universitario que se encargarán de vigilar contra las tergiversaciones, advertir de ellas cuando se detecten y ponerlas en evidencia con la realidad histórica.⁸

6. ANÓNIM, «¿Fue Cataluña alguna vez un país independiente?», *Diario de Sevilla* (26 octubre 2017).

7. ANÓNIM, «Todas las mentiras del independentismo catalán, al descubierto», *Diario Crítico* (27 octubre 2017).

8. Roberto PÉREZ, «Aragón crea una “policía” de expertos contra las ma-

I encara el 2018 l'historiador Jordi Canal publicava al diari *El Mundo* un article titulat «Historiadores catalanes y su “procés”», on deia que:

Historia y nacionalismo mantienen relaciones profundamente viciosas en Cataluña. Ciertamente es que el uso y el abuso de la historia constituyen características fundamentales de todos los nacionalismos, pero en el caso de Cataluña esta circunstancia llega hasta puntos obsesivos y delirantes. Sirvan como ejemplo los intentos burdos y ahistóricos del Institut Nova Història de catalanizar a Santa Teresa, Colón, Hernán Cortés, Ignacio de Loyola, Leonardo da Vinci, Erasmo, El Bosco, Cervantes y El Quijote. Las teorías contubernistas de los Bilbeny, Cucurull y compañía reciben, desde hace años, jugosas subvenciones y premios de entes nacionalistas y el apoyo público de políticos como Pujol, Rull o Carod-Rovira.⁹

Tot i que l'autor no anava gens mancat de raó en la crítica a l'Institut Nova Història, no perdia l'ocasió de connectar aquesta pseudohistòria amb diversos aspectes d'una visió reduccionista del relat històric tradicional del catalanisme i, sobretot, de barrejar-la d'una manera descontextualitzada i confusionista amb historiadors d'èpoques, ideologies i producció historiogràfica ben diferents, com ara Víctor Balaguer (1824-1884), Antoni Rovira i Virgili (1882-1949), Ferran Soldevila (1894-1971), Josep Fontana (1931-2018) i Jaume Sobrequés:

El relato nacional-nacionalista de la historia de Cataluña ha sido y continúa siendo hegemónico. Ha sido elaborado por los historiadores para el nacionalismo catalán o bien simplemente apropiado por este, con o sin permiso: desde el neorromanticismo patriótico conservador de Ferran Soldevila al nacional-comunismo romántico de

nipulaciones históricas del nacionalismo catalán», *ABC Aragón* (7 de desembre 2017).

9. Jordi CANAL, «Historiadores catalanes y su “procés”», *El Mundo* (25 setembre 2018).

Josep Fontana, sin olvidar a autores como Antoni Rovira i Virgili o Jaume Sobrequés, ni tampoco los precedentes provincialistas de Víctor Balaguer y otros en el siglo XIX. [...] En este relato histórico nacional-nacionalista, Cataluña constituye una viejísima nación que se dotó pronto, entre la época medieval y la moderna, de un Estado, siempre acechado por Castilla-España y en vías de convertirse, a finales del siglo XVII, en un modelo de democracia. El 11 de septiembre de 1714 supuso el fin de una nación y de un Estado. La nación revivió en el siglo XIX, con la Renaixença en lo cultural y con el catalanismo y el nacionalismo en lo político. El Estado propio se convirtió, en cambio, en los siglos XX y XXI, en una deseada e irrenunciable aspiración, a corto, medio o largo plazo. En estos más de mil años de historia hubo, supuestamente, momentos de desnacionalización y, por encima de todo, mucha resistencia frente a los ataques permanentes de Castilla-España, que fueron evidentes, según reza este relato, en las derrotas de 1714 o de 1939. [...] El relato nacional-nacionalista fue cuestionado por algunos historiadores en el siglo XX. Los intentos parcialmente renovadores de Jaume Vicens Vives en las décadas de 1930, 1940 y 1950 –a pesar de una obra esencialista como *Noticia de Catalunya* (1954)– o de otros historiadores, ya desde el marxismo, en las de 1970 y 1980, con un intenso trabajo de deconstrucción de los mitos nacionales, no consiguieron desplazar al discurso dominante.

És més, en l'article de Jordi Canal no s'explica el fet que existeix una visió històrica nacionalista espanyola i que allò que anomena «relato nacional-nacionalista de la historia de Catalunya» és en origen, i ha estat durant la major part de la seva existència, un relat nacionalista espanyol que matisava, en un sentit plurinacional i descentralitzador, el cànon nacional unitarista, centralista i castellanista hegemònic a l'estat nació espanyol dels segles XIX-XXI, com s'explica en el primer capítol d'aquest llibre. Un cànon, l'espanyolista hegemònic, compost també per molts mites historiogràfics que foren igualment assumits –de manera conscient o inconscient– per Jaume Vicens Vives i els historiadors marxistes que esmenta l'autor. És més, també hi omet que aquells punts on

el relat nacional catalanista s'ha basat en mites, aquests han estat refutats posteriorment per la mateixa historiografia catalana.¹⁰ Finalment, Canal també recorria a la connexió entre un adocriament massiu i l'auge de l'independentisme:

Desde finales del siglo xx, el relato nacional-nacionalista en la historia de Cataluña –inculcado desde la escuela y las instituciones autonómicas, así como repetido una y mil veces en la televisión y medios de comunicación públicos o bien subvencionados– carece, con escasísimas, aisladas y vilipendiadas excepciones, de alternativa. [...] La incapacidad para distinguir entre hacer historia y construir patria ha sumido, en la actualidad, a buena parte de la historiografía catalana en un pernicioso e improductivo ensimismamiento. Mientras que la militancia, la connivencia o el silencio ante el nacionalismo erosionaron profundamente la profesión durante años, el proceso independentista ha acabado situando, en el siglo xxi, a los historiadores catalanes al borde del abismo. La mezcla de nacionalismo e historia resulta, en fin de cuentas, aquí y siempre, nefasta.

En definitiva, tot i que no hem de menystenir pas l'èxit econòmic de la inclusió de totes aquestes tesis en els *best-sellers* sobre història d'Espanya o Catalunya, conferències de divulgació sobre la mateixa temàtica, així com articles alarmistes en les webs dels mitjans de comunicació de massa, la seva finalitat primordial sembla respondre a la voluntat de promoure la unitat espanyola en el present. En aquest sentit, com exposa Cèsar Sánchez en el seu capítol del present llibre, el *modus operandi* de la pseudohistòria espanyolista no seria tant l'elaboració d'un producte pseudohistòric creïble i amb aparença de ben documentat com la repetició massiva de consignes que, a base de trobar-les arreu, s'acaben integrant en el discurs de la ciutadania com a veritats fe-faents. Així, si, per una banda, el conjunt d'espanyols assumeixen la idea que Espanya sempre ha estat una nació castellanocèntrica amb una fortíssima tendència ideològica i sentimental vers la uni-

10. Magí SUNYER, *Els mites nacionals catalans*, Vic, Eumo, 2006.

tat i que compta amb una nació mil·lenària i, per l'altra banda, els catalans assumeixen que mai s'han governat a si mateixos, ja que això són invencions modernes i delirants dels nacionalistes radicals, es podrà mantenir –o fins i tot recentralitzar i reuniformitzar– l'Estat espanyol i, de passada, s'evitaran reivindicacions massa autonomistes i/o independentistes des de Catalunya.

També hi ha, però, com hem indicat, uns plantejaments pseudohistòrics sobre el passat català que se situen en el pol oposat.

LA NOVÍSSIMA PSEUDOHISTÒRIA
SOBRE LA CATALUNYA UNIVERSAL,
ENCAPÇALADA PER JORDI BILBENY

Malgrat que el nacionalisme català arrossega des del segle XIX diversos mites pseudohistòrics, com, per exemple, el plantejament que la derrota de Muret el 1213 hauria desfet un imperi català ben articulat sobre Occitània; la identificació de la decadència política, econòmica i cultural de Catalunya amb l'entronització el 1412 d'un Casal d'Aragó de llinatge castellà, per la seva mateixa procedència; o la interpretació que Catalunya i la Corona d'Aragó serien un avançament de les democràcies modernes en contraposició a una Castella i una França pretotàlitàries de tant absolutistes com eren,¹¹ cap d'aquestes asseveracions no és comparable amb el discurs que ha acabat esdevenint actualment l'hegemònic –tant per la seva radicalitat com per la seva projecció mediàtica– entre la pseudohistòria catalanista: la «Nova Història».

Una novella pseudohistòria que no s'ha de confondre amb la *Nouvelle Histoire* francesa dels anys setanta del segle XX, també coneguda com a «història de les mentalitats», la qual, de la mà d'autors com Jacques Le Goff i Pierre Nora, esdevingué una tendència historiogràfica que es presentà com a alternativa al materialisme històric marxista. Tampoc no s'ha de confondre la «Nova

11. *Ibidem*.

Història» amb la història de Catalunya bastida per la historiografia científica catalana. Tot i que *a priori* pugui semblar innecessari fer aquesta advertència, perquè pel que fa al seu contingut la pseudohistòria de moda i la història científica generades a Catalunya no tenen cap mena de semblança, ambdues són blasmades per la pseudohistòria espanyolista i una part de la historiografia espanyola, sense fer-ne gaires distincions.

Per contra, la «Nova Història» de la qual parlem dibuixa les societats espanyola i catalana actuals mitjançant un relat conspiranoic i arquetípic de la pseudohistòria. En concret, Espanya seria un regne, antigament catalaníssim, en el qual, durant el darrer mig mil·lenni, s'hauria imposat un pensament contrari a l'existència de la nació catalana per part del poble castellà, presentat com l'agent conspirador, el qual controla els ressorts de l'Estat espanyol, identificat com el poder polític que dirigeix la conspiració. Aquest poder hauria aconseguit –mitjançant la Inquisició i una totpoderosa maquinària censora– falsificar tota la documentació antiga, medieval i moderna de la península Ibèrica, i fins i tot d'altres països, a fi de convertir la història gloriosa de Catalunya en la història de Castella, principalment, però també d'Itàlia, Portugal, Bèlgica, Holanda, etc. I aquesta realitat falsificada se l'hauria cregut tothom arreu del món, inclosos els catalans, que són presentats com la societat enganyada. L'objectiu darrer de tota aquesta conxorxa seria fer creure als catalans que ells mateixos no tenen una història gloriosa i abaixar-los l'autoestima perquè siguin més fàcilment espanyolitzats en la idiosincrasia castellana (la clau de la conspiració).

Així, l'èxit de la conspiració s'explicaria per la col·laboració dels historiadors espanyols –inclosos molts d'origen català– amb l'aparell censor espanyol i per la badoqueria dels historiadors d'ideologia catalanista i independentista que, tot i no formar part directament de la conxorxa anticatalana, viurien conformats i cofois amb el sol fet de lluir les seves titulacions (l'element passiu i/o traïdor). Segons va indicar l'antropòleg i historiador Gustau Nerin en l'article «La Nova Història, recatalanitzar la història o enquistar-la?», publicat a *El Nacional* el 7 d'abril del 2016:

Els membres de l'Institut de Nova Història menyspreen aquells que no comparteixen les seves hipòtesis i els identifiquen amb «els espanyolistes i els catalans obedients». I això, sense tenir en compte que un bon nombre d'historiadors, des del segle XIX, han tingut un paper clau en la recuperació cultural i nacional de Catalunya. De fet, els mitjans de comunicació més centralistes no han estalviat crítiques als historiadors «oficials» catalans als quals acusen d'inventar-se una història nacionalista. Una història que és en bona part rebutjada per l'Institut Nova Història.¹²

De fet, aquella veritat amagada hauria estat revelada per un únic home que hauria aconseguit crear un corrent de pensament que condueix els catalans a desemascarar la conspiració i redescobrir el seu autèntic passat. Aquest home és l'escriptor Jordi Bilbeny, el qual ha anat difonent aquest relat en els darrers trenta anys mitjançant diversos col·lectius, essent el més reeixit i estable la fundació Institut Nova Història (que a partir d'ara citarem per les sigles INH). I aquesta és, precisament, una de les principals diferències entre la pseudohistòria espanyolista sobre Catalunya i la de la Nova Història: mentre la primera es va difonent massivament per accions no coordinades de milers de persones a través dels mitjans de comunicació, els webs, les xarxes i el boca-orella, la segona compta amb una fundació que organitza i coordina la publicació i la difusió dels seus continguts i activitats en un parell de webs principals.

En aquest sentit, encara que Bilbeny sigui un dels fundadors i la cara pública i arxiconeguda de l'entitat, aquesta compta amb altres creadors de contingut (els «deixebles»), entre els quals destaquen Pep Mayolas i Lluís Maria Mandado que, junt amb Bilbeny, són els autors de la majoria de llibres de la Nova Història. I no podem oblidar tampoc Víctor Cucurull, membre de l'INH i un destacadíssim difusor de les seves formulacions. Així, aquests

12. Gustau NERÍN, «La Nova Història, recatalanitzar la història o enquistar-la?» (en línia) (7 abril 2016), <https://www.elnacional.cat/ca/cultura/institut-nova-historia-bilbeny_101415_102.html> (consulta: desembre 2019).

autors i el conjunt dels partidaris de la Nova Història defensen que tota la documentació històrica d'Espanya i altres països ha estat alterada i falsificada en benefici de la causa nacional i estatal castellanoespanyola i en detriment del poble català. Per tant, qualsevol deducció o explicació de la Nova Història –per incongruent que sigui– tindria tant o més valor que totes les tesis de la historiografia científica avalades documentalment. D'aquesta forma es poden arribar a sostenir com a certes i verificades teories com totes les següents:¹³

1. L'idioma basc seria la llengua que parlaven els ibers i el català i l'occità en derivarien perquè seria una barreja entre les llengües ibèrica i llatina.
2. De fet, el castellà, el portuguès, el francès, l'italià i les altres llengües romàniques no serien filles directes del llatí, sinó del català en una època en què es coneixia com a «llengua romanç». Per això, un trenta o un quaranta per cent de paraules del castellà provindrien del català.
3. La nació catalana no es configuraria entre els segles XII i XIV després de Crist, com sostenen els medievalistes, sinó que hauria nascut i brillat a partir del segle IV abans de

13. Per trobar-les consulteu el web de l'INH i la bibliografia següent: Jordi BILBENY, «Els primers pobladors de l'Amèrica colonial espanyola parlaven català», a Jordi BILBENY, *El dit d'en Colom. Catalunya, l'Imperi i la primera colonització americana (1492-1520)*, Barcelona, Llibres de l'Índex, 2010, p. 109-112; Enric GUILLLOT, *Descoberta i conquesta catalana d'Amèrica. Una història reescrita pels castellans*, Barcelona, Libbooks, 2012; Jordi BILBENY, *La sardana i la religió de les bruixes*, Barcelona, Libbooks, 2015; Lluís Maria MANDADO, *El Cid de València era català o Quan i com els catalans van fer Espanya*, Barcelona, autoedició, 2015; Pep MAYOLAS, *València. Capital de les Espanyes i seu dels Reis Catòlics*, Barcelona, Llibres de l'Índex, 2016; Jordi BILBENY, *La data de naixement d'En Colom*, Barcelona, Libbooks, 2017; Pep MAYOLAS, *Censura i postveritat al segle XVI català: seqüències de prova i error a l'obrador de la història*, Barcelona, Llibres de l'Índex, 2017; Lluís BATLLE, *Sota l'estora del Segle d'Or castellà. empremtes catalanes als segles XVI i XVII*, Barcelona, Quixot.cat, 2017. Així com també la conferència: Víctor CUCURULL, *L'altra història de Catalunya. La restitució de la nostra història a l'hora de recuperar l'estat propi*, Navàs, 21 de juny de 2013, <www.youtube.com/watch?v=9aCO1iW-XMk> (consulta: desembre 2019).

Crist (o sigui, des de fa dos mil set-cents anys), en barrejar-se els grecs amb els ibers: els pobles que van habitar el territori dels actuals Països Catalans, que serien els ancestres directes dels catalans. Tot això es podria demostrar perquè la llengua catalana estaria farcida de paraules ibèriques i gregues. Això explicaria també fets molt posteriors, com per exemple que al segle XIII Jaume I d'Aragó entregui el regne de Múrcia al seu gendre Alfons X de Castella, car aquest regne quedava fora del territori que havien habitat els ibers a l'Antiguitat, o que els catalans defensessin Constantinoble durant cent cinquanta anys dels turcs i conquerissin els ducats d'Atenes i Neopàtria, atès que l'instint els duia cap a Grècia.

4. Al món existirien dos models estancs de nació: les imperialistes, com la nació romana o la castellana, i les pacifistes mercantilistes, com la nació fenícia, la grega o la catalana. Per aquesta raó, l'imperi mediterrani de la Corona d'Aragó seria de tipus comercial, però no d'ocupació territorial ni imperialista.
5. Amb tot, contradient la pròpia visió de nació mercantilista-pacifista de l'INH, també es defensa que el conjunt de la conquesta cristiana d'al-Àndalus entre els segles VIII i XV hauria estat duta a terme pels catalans i que la mateixa Castella hauria estat fundada per catalans.
6. L'Espanya catalana dels segles VIII al XV s'hauria conformat com a «regne de Tarragona» i les corones d'Aragó i Castella no haurien existit políticament en el període medieval. En conseqüència, els reis de Castella no haurien existit mai i serien un desdoblament cronístic dels monarques catalanoaragonesos de Tarragona, fins al regnat del rei Ferran II de Tarragona, el Rei Catòlic. Aquest rei hauria fragmentat la *Hispania Tarraconensis* en els regnes de Castella, Navarra, Aragó, València, Mallorca i el Principat de Catalunya.
7. A la ciutat actual de Roma no hi ha esglésies gòtiques perquè després de la caiguda de la part occidental de l'Imperi

Romà al segle v no hauria estat res fins al segle xv amb l'arribada dels «catalans», això és, dels papes valencians de la família Borja.

8. El descobriment, conquesta i primera colonització d'Amèrica per part d'Espanya fou una empresa exclusivament de catalans i valencians, els quals haurien estat molt més caritatius i comprensius amb els indígenes que no pas els castellans. El protagonista principal de tal gesta hauria estat el barceloní Joan Cristòfor Colom, un príncep de Catalunya, i la seva primera expedició hauria sortit de Pals, a l'Empordà.
9. Per aquest motiu, la llengua europea majoritària al centre i al sud d'Amèrica hauria estat el català, i per això moltes de les variants del castellà que parlen en l'actualitat els llatinoamericans pronuncien la *c* castellana com una *s*.
10. La monarquia d'Espanya dels Reis Catòlics i el Sacre Imperi Romà junt amb els dominis hispànics de la Casa d'Àustria tindrien el seu epicentre en els territoris de Catalunya i de València durant bona part del segle xvi, conformant una potència que podríem anomenar, segons l'INH, «Imperi Universal Català».
11. Totes les obres del període daurat de la literatura castellana, entre els segles xvi i xvii, haurien estat escrites en català per autors oriünds dels països catalanòfons, fet que l'INH constataria mitjançant la presència d'una multiplicat nombrosíssima de catalanades, o sigui, de mots mal traduïts al castellà i provinents de l'idioma català que s'anirien repetint en tota la literatura castellana de l'època, per la feina poc curosa dels censors traductors. Es tractaria d'una pretesa manipulació titànica que fins a la intervenció de Jordi Bilbeny cap filòleg ni historiador dels segles xix, xx i xxi no hauria sabut copsar.
12. Una inacabable plètora d'herois i celebritats nacionals (cabdills militars, exploradors, científics, pensadors, cronistes, literats, pintors, etc.) de les èpoques medieval i moderna, oriünds principalment dels regnes i territoris de Castella i

Lleó, la península Itàlica, Portugal, els Països Baixos i Anglaterra, haurien estat en realitat nadius de València, Aragó i, sobretot, Catalunya. Per citar-ne alguns: Rodrigo Díaz de Vivar (el Cid), Cristòfor Colom, els germans Pinzón, Marco Polo, Gonzalo Fernández de Córdoba (el Gran Capitán), fra Bartolomé de las Casas, Hernán Cortés, Garcilaso de la Vega, Francisco Pizarro, Fernão de Magalhães, Diego de Almagro, sor Juana Inés de la Cruz, el pintor Diego Velázquez, el poeta i músic Juan del Encina, el papa Pau V, Miguel de Cervantes i William Shakespeare –fins i tot serien la mateixa persona–, San Ignacio de Loyola, Amerigo Vespucci, Giovanni Caboto, Francis Drake, Francisco de Quevedo, Juan de la Cosa, Erasme de Rotterdam i Hernando Colom –que també serien la mateixa persona–, l'autor de *La Celestina* Fernando de Rojas, Leonardo da Vinci i el duc de Sora Leonardo della Rovere –que novament serien el mateix individu–, santa Teresa de Jesús, els germans Alfonso de Valdés i Juan de Valdés, Baldassare Castiglione, Ludovico Ariosto, Lope de Vega, Pietro Martire d'Anghiera, l'autor del *Lazarillo de Tormes*, els pintors Doménikos Theotokópulos (el Greco), i Hieronymus van Aken (el Bosch), o el cronista Gonzalo Fernández de Oviedo, entre molts altres.

13. La bandera dels Estats Units d'Amèrica provindria de la senyera i, de fet, qualsevol senyal heràldic occidental amb franges vermelles i daurades o blanques (en vertical, en horitzontal, en diagonal, etc.) derivaria de l'escut palat catalanoaragonès.
14. La història de Catalunya no només hauria estat universal, imperial i gloriosa, sinó també obscurantista i plena d'elements màgics. Així, prenent com a base el folklore, les llegendes, les festes i pretesos rituals esotèrics, una tradició popular catalana com la sardana estaria vinculada en els seus orígens als aquellarres de bruixes.
15. Amagar el paper preponderant de Catalunya i del seu imperi a la península Ibèrica, a Europa i al món en les èpo-

ques medieval i altmoderna hauria estat possible gràcies a una conspiració coordinada per una implacable i totpoderosa censura inquisitorial i reial de Castella, tot i ser una comunitat política habitada per un poble miserable, inculte, envejós i sense història. Per tant, el declivi de l'Imperi Universal Català i la major manipulació de la història mundial –puix que hauria destruït, substituït o alterat tota la documentació hispànica del darrer mil·lenni, fet que implicaria també l'alteració de tota la documentació històrica dels altres pobles que tenien relació amb els hispànics– hauria estat perpetrada per l'aparell censor castellà contra els Països Catalans i el seu apèndix aragonès, en benefici de la construcció i legitimitació de l'Estat castellanoespanyol.

Repassats aquests plantejaments, és imperatiu portar a col·lació una de les conclusions que va exposar l'historiador modernista Àngel Casals en el seu article «La quimera substituint la Història», publicat al diari *El País* l'any 2014, en afirmar que la base comuna de totes les explicacions de la Nova Història és:

La idea de la falsificació documental feta de manera sistemàtica per Espanya des de temps de Felip II: una tasca de segles, de reescriure documents i eliminar-ne altres arreu del món. Com passa amb totes les teories conspiratives, si s'accepta la premissa és impossible la discussió: l'absència de proves es converteix en la millor prova que s'han eliminat les proves. I el que això porta afegit: fa impossible el coneixement cert a partir dels documents i cal fiar-ho tot a la intuïció i la deducció.¹⁴

...i caldria afegir que a la invenció. No debades, la lògica de l'INH parteix de l'anacronisme constant i del generalisme més simplista: si, d'un costat, al segle XXI els governs d'arreu creen *fake news* i postveritats i molta gent se les creu i, de l'altre, el ta-

14. Àngel CASALS, «La quimera substituint la Història», *El País* (26 novembre 2014).

rannà de gran part del nacionalisme espanyol actual és marcadament catalanofòbic, ¿com no hauria de manipular la Corona de la Monarquia Hispànica dels segles XVI i XVII tota la documentació espanyola –passada, coetània i futura– amb l’objectiu exclusiu de perjudicar els catalans? Així, un cop assumit el relativisme a l’extrem que tot document hauria estat falsificat per «amagar l’autèntica història catalana», és extremadament fàcil tractar de demostrar quelcom impossible de verificar. Per exemple: en un document diu «Sevilla», però, com que ha estat falsificat per la censura anticatalana, és segur que en un origen on diu «Sevilla» deia «Barcelona».

Per això, malgrat que ben sovint l’INH fa gala que allò que «interessa és arribar a la versió més fidedigna possible dels fets»,¹⁵ en realitat advoca insistentment per una història acientífica basada en la passió nacionalista i no pas en l’objectivitat i la documentació. En aquesta línia, l’any 1999 Jordi Bilbeny explicava com s’havia d’historiar el passat del poble català:

Tots aquests fets contenen una força dramàtica, un compromís ètic amb la vida i amb Catalunya, massa pregon per poder-los esmentar *objectivament, neutrament*. Entenguem-nos: l’objectivitat rau en l’anàlisi dels fets, però mai en la seva vivència. A casa nostra, mirar de fer la història des de la neutralitat ens ha neutralitzat. A casa nostra, voler fer la història tant i tant objectiva ens ha dut, per la inèrcia del gest, a calcar la història espanyola, a deixar-nos sense història de la descoberta d’Amèrica, i de retruc, a manllevar-nos aquell amor que el president Pujol –i moltíssims d’altres catalans anònims– postulem pel nostre país.¹⁶

Resulta curiós que aquest autor denunciï que la història feta a Catalunya calca la història espanyola, quan la màxima de la

15. INSTITUT NOVA HISTÒRIA (INH), «Desmuntar la vella història i enderrocar el dogma» (en línia) (6 març 2019) (la data del text és de 5 de març de 2019) <<https://www.inh.cat/articles/Desmuntar-la-vella-historia-i-enderrocar-el-dogma>> (consulta: desembre 2019).

16. Jordi BILBENY, *La descoberta catalana d’Amèrica. Una reflexió sobre la manipulació de la Història*, Granollers, Edicions Gargot, 1999, p. 14-16.

Nova Història és que l'autèntica història d'Espanya és exclusivament catalana i la principal tasca d'aquest corrent pseudohistòric és calcar i apropiari-se de la història –i la pseudohistòria– de Castella, castellanitzant, de retruc, la història de Catalunya, com bé indica Stefano M. Cingolani al capítol que escriu en el present llibre. En qualsevol cas, en el discurs de la Nova Història s'observa la identificació fal·laç entre «l'objectivitat» i el fet de «deixar-nos sense història» i, alhora, la reivindicació d'una història nacional passional, sentimental i il·lusionant que prescindeixi de la documentació de l'època, ja que aquesta no demostra mai els postulats de Bilbeny i la Nova Història, i quan sembla que ho fa és perquè els pseudohistoriadors han tergiversat documents i/o bibliografia, com exposem posteriorment, en els capítols que analitzen diversos dels plantejaments de l'INH. Conseqüentment, un dels seus principals autors, Pep Mayolas, afirma que «alguns membres de la comunitat acadèmica fan l'efecte d'una secta de conjurats per defensar fins a la devoció fetitxista la inviolable sacralitat del document»,¹⁷ car precisament la metodologia de la seva fundació consisteix a alterar a plaer el significat de la documentació editada i de la bibliografia historiogràfica per tal de fer-la encaixar amb un relat històric preconcebut: el de l'«Imperi Universal Català».

De fet, la idea és desvirtuar la metodologia científica fins a assimilar-la totalment a la creació artística, segons exposa un musicòleg seguidor de l'INH, Josep Prats, en un article publicat al web de la fundació:

Els investigadors de l'INH treballen amb fonament i amb sentiment. Com diria un músic, «Les notes tan sols són notes. Si no hi ha sentiment, no hi ha música». Doncs la història es pot entendre –i crec que s'hauria d'entendre– de la mateixa manera. «Els documents són documents, però sinó s'hi posa el marc sentimental, no es poden entendre els fets de la història». Aquest és el gran potencial de l'INH: posar en el focus afirmacions de vegades molt contrasta-

17. Pep MAYOLAS, *València, capital de les Espanyes i seu dels Reis Catòlics*, Barcelona, Llibres de l'Índex, 2016, p. 18-19.

des, és a dir, posar en el focus els fets i els documents sota el marc adequat i entenedor.¹⁸

En definitiva, l'objectiu de la Nova Història –com a corrent pseudohistòric que és– redunda a minar tota la credibilitat de la documentació, de la metodologia científica i, per descomptat, dels historiadors professionals. Així, els acadèmics que discrepen dels postulats de l'INH són qualificats per aquesta fundació de «“caverna” històrica»,¹⁹ fent un símil amb el nom «caverna mediàtica», que a Catalunya és una denominació sovintejada per definir els mitjans de comunicació de masses ultraespanyolistes. De fet, la pulsio pseudohistòrica de desprestigiar el món científic, historiogràfic i universitari de Catalunya és una necessitat reiterada en la persona de Jordi Bilbeny. Vegem-ne, sinó, unes quantes mostres.

En una entrevista que li feia el periodista Enric Vila el 2003 al diari *Avui*, quan li preguntava per aquells que no estan d'acord amb els seus plantejaments, Bilbeny afirmava que: «Hi ha gent negada per al coneixement crític. Un pot ser una enciclopèdia i no saber res. També hi ha gent que té por de perdre la cadira. I enveges, odis, prejudicis. Colom m'ha descobert la psicologia i la psiquiatria».²⁰ Així mateix, en el prefaci del seu llibre *La data de naixement d'En Colom* (2017), asseverava amb contundència:

Jo ara fa 28 anys que no faig res més que això: llegir, llegir i llegir; contrastar, contrastar i contrastar; pensar, pensar i pensar; reinterpretar, reinterpretar i reinterpretar. És a dir, que, mentre el món acadèmic i polític [català], en un intent de contemporitzar amb el poder intel·lectual i polític espanyol, i no embrutar-se ni gaire ni gens en el fangar del debat sobre la catalanitat d'En Colom, només han

18. Josep PRATS, «Resposta a la revista “Sàpiens”» (en línia) (6 abril 2019) <<https://www.inh.cat/articles/Resposta-a-la-revista-Sapiens->> (consulta: desembre 2019).

19. INSTITUT NOVA HISTÒRIA (INH), «Desmuntar la vella història...».

20. Enric VILA, «“No dic tot el que sé perquè no es pensin que estic penjat”». Entrevista a Jordi Bilbeny», *Avui* (7 juliol 2003).

fet seguidisme de la fe del Colom genovès, jo no he fet altra cosa que aportar dades, dades i dades.²¹

I encara dins del llibre afegia que:

Erudits, escriptors, periodistes, professors i doctors del nostre país [Catalunya], si han de triar entre la documentació catalana i la que es guarda en arxius castellans, sempre trien, indefectiblement, la castellana. I així col·laboren amb la seva llicència, lassitud i deixadesa a perpetuar l'obra de la Inquisició i de la censura d'Estat sobre el nostre passat col·lectiu. I se'n fan còmplices sovint de manera indirecta i, de vegades, de manera ben directa, fins a esdevenir el seu tentacle més nociu.²²

Per contra, en diversos capítols del llibre que teniu a les mans queda constatat que les dades que assegura aportar l'INH no són res més que un cúmul d'hipòtesis sense demostrar presentades com a demostrades i de tergiversacions i manipulacions documentals. Bilbeny, tanmateix, tracta de difamar tots aquells que no estan d'acord amb els seus plantejaments, qualificant-los de «genocides culturals», «enemics de la llibertat», «enemics del pensament», «enemics de la llibertat de pensament», etc.:

A qui volen enganyar els meus insultadors, detractors i perseguïdors intel·lectuals? Porto «segles» tractant amb ments com les seves. Fa segles que hi són i fa segles que fan exactament el mateix. La història n'és farcida d'exemples escruixidors. Són encarnacions d'una pseudo-llibertat de pensament que ataca, escarneix i menysprea tot allò que no s'ajusta als seus conceptes preconcebuts i predeterminats. En públic, en webs com el nostre, en privat. Arreu. Sí, parlo del seu genocidi cultural. [...] Es pot ser català i donar suport a la unitat d'Espanya. I es pot ser català i independentista o federalista. Amb això clar, el que vull dir és que el que sí que es pot triar

21. Jordi BILBENY, *La data de naixement...*, p. 11.

22. *Ibidem*, p. 81.

és el bàndol. Podem formar part del problema o de la solució. I ara mateix hi ha el bàndol dels genocides, camuflats de demòcrates, de constitucionalistes, de progressistes o de federalistes i el bàndol dels qui creiem que la llibertat és l'únic àmbit que ens permet ser i existir dignament. Els qui s'apunten a voler viure amb dignitat, haurien d'entendre que la llibertat no es pot construir amb dogmes i pensaments únics, i menyspreant tota reflexió al marge de la seva, majorment quan aquesta reflexió ve avalada per desenes i desenes de documents i proves [les que aporta l'INH]. Negar-les i només negar-les, fer com si no existissin, per continuar pontificant en contra de la recerca i del pensament és el que els situa on els situa: al bàndol dels enemics de la llibertat. Al bàndol dels enemics del pensament. Al bàndol dels enemics de la llibertat de pensament. Per més que ho dissimulin i per més que pretenguin fer-nos passar per sàvies raons allò que tan sols són tortes ganyotes i grunyits selvàtics.²³

Hi ha d'altres exemples més recents. En concret, pel març del 2019 es va publicar un article al número 204 de la revista de divulgació històrica *Sàpiens* anomenat «Desmuntant la Nova Història. Una qüestió de mètode», en el qual els historiadors Àngel Casals, Agustí Alcoberro, José Enrique Ruiz-Domènech i Vicent Baydal criticaven públicament la mala praxi de l'INH.²⁴ En conseqüència, des del web de l'INH se'n van fer diverses respostes, com la de l'esmentat musicòleg, qui els titllava de «croats contra el poble català», «en certa manera inquisidors» i «els que fan la feina bruta als castellans»:

Aquests historiadors als quals *Sàpiens* ha donat veu volen, en el fons, fer una croada contra el poble català organitzat i documentat,

23. Jordi BILBENY, «Quan els documents i les proves no canvien ni davant l'escarni ni les amenaces» (en línia) (14 juny 2014) <<https://www.inh.cat/articles/Quan-els-document-i-les-proves-no-canvien-ni-davant-l->> (consulta: desembre 2019).

24. Arnau CÒNSUL, «Desmuntant la Nova Història. Una qüestió de mètode», *Sàpiens*, núm. 204 (març 2019), p. 10-15, <https://www.sapiens.cat/temes/catalunya/desmuntem-la-nova-historia_202076_102.html> (consulta: desembre 2019).

contra un poble que es defensa de massa mentides acumulades i de veritats per força. L'Institut Nova Història es defensa amb la cultura, la informació i les noves aportacions. Són estudis de gran valor. No dic inqüestionables, dic de gran valor. I sovint superen àmpliament les veritats establertes per un estat que, d'altra banda, encara avui mostra animadversió contra moltes de les demandes de llibertat i de respecte per als catalans i catalanes i per a la seva cultura. Podem recordar una gran fal·làcia dita i repetida: que «el catalán nunca fue perseguido». És en aquesta tessitura que, aquests historiadors als quals *Sàpiens* ha donat veu, cal titllar-los en certa manera de «inquisidors». [...] No volem ni és bona una «revista del règim», on només s'avalen les veus de moda. O la del poder imperant. A més a més, és lamentable i passa massa sovint que siguin catalans qui facin la feina bruta als castellans.²⁵

Com veiem, mentre que des de la Nova Història s'arremet contra els historiadors que qüestionen o contradiuen les seves propostes catalogant-los d'inquisidors traïdors a Catalunya, Bilbeny i els seus col·legues acostumen a presentar-se, segons observarem a continuació, com a meticolosos erudits i patriotes sacrificats, que interpel·len constantment la societat catalana per cercar-hi adhesions.

ELS «SAVIS» DE LA NOVA HISTÒRIA: VISIONARIS, ALTRUISTES I PATRIOTES?

L'altíssim grau d'erudició que els principals membres d'aquest col·lectiu semblen posseir sobre qualsevol temàtica és un punt interessant sobre el qual reflexionar. Per exemple, el 14 de juny del 2012 Jordi Bilbeny va publicar un editorial al web de l'INH titulat «Sense humilitat no hi ha coneixement», que començava amb les paraules següents:

25. Josep PRATS, «Resposta a la revista...».

Si una cosa fonamental caracteritza els meus estudis és l'escrupolositat. En un món on tanta gent diu el que pensa i on tothom opina en funció de les emocions i del que li han explicat a l'escola o a l'institut, jo he mirat de fer recerca a partir del rigor. Amb això vull dir que no hi pot haver rigor sense la contrastació de dades, sense anar a les fonts i estudiar-les i comparar-les amb d'altres fonts primàries i secundàries. I, sobretot, amb textos inèdits que aportin nova llum al conflicte que volem resoldre.²⁶

De fet, en el prefaci del seu llibre *Inquisició i Decadència*, publicat el març del 2018, ell mateix deixava constància de com n'és d'especial, ja que hauria sabut veure-hi més enllà que tots els autors precedents que han tractat sobre la llengua i els personatges dels països catalanoparlants dels segles xv i xvi:

Ni els falangistes, ni els anarquistes, ni els comunistes, ni els federalistes, ni els autonomistes, ni els independentistes, ni els tantsemenfotistes no han aprofundit mai en re. Han passat per sobre de tots els conflictes autèntics, mirant cap a una altra part i xiulant alegrement. Ni Fuster no ho ha vist! Per més que se n'estranyava i es rascava el cap i hi feia voltes, no veia que el segle d'or espanyol és el segle d'or català traduït al castellà, amb el nom dels autors retocats, i amb els llocs d'edició canviats. Tampoc no van detectar que tots els catalans universals estan despersonalitzats, desnaturalitzats i despersonalitzats en nom d'altres països. Què hi farem. El franquisme va ser més dur del que suposava.²⁷

Evidentment, els seus deixebles de l'INH li reconeixen el mesuratge:

26. Jordi BILBENY, «Sense humilitat no hi ha coneixement» (en línia) (14 juny 2014) <<https://www.inh.cat/blog/Sense-humilitat-no-hi-ha-coneixement>> (consulta: desembre 2019).

27. Jordi BILBENY, *Inquisició i Decadència. Orígens del genocidi lingüístic i cultural a la Catalunya del segle xvi*, Barcelona, Librooks, 2018, p. XVI.

En Bilbeny ens ha ensenyat que tots podem contribuir a restaurar la història, perquè tots –òbviament cadascú en la mesura de la seva capacitat, voluntat, temps i recursos– podem trobar alguna evidència, referència o indicatiu que puguin ser claus o complementaris a l'hora d'elaborar una tesi. Potser aquest és el seu gran triomf. Ha fet escola. Ens ha ensenyat a posar en dubte moltes «veritats» i a investigar. Ens ha encomanat la passió per la recerca.²⁸

Ara bé, la realitat és que per demostrar feblement que s'ha adulterat i falsificat tota la història de la península Ibèrica i de bona part d'Occident en els darrers dos mil set-cents anys, com es defensa des de la Nova Història, caldria, com a mínim, algun grau d'expertesa en una àmplia nòmina de camps del coneixement. Certament, abans hem parlat de la importància relativa de les titulacions, però allò que és cent per cent segur és que per poder ja no demostrar sinó, simplement, plantejar les argumentacions que exposa l'INH i que siguin preses en consideració de manera seriosa pel món científic, Jordi Bilbeny i els principals investigadors de la Nova Història haurien d'acreditar (cosa que no han fet) que són experts i especialistes en moltes ciències i disciplines. Repassem-ne unes quantes.

Primerament, podem començar per la diplomàtica –la disciplina que té per objecte l'estudi de la forma, del procés d'elaboració i de la tradició dels diplomes i documents antics– i seguir amb la paleografia –la ciència que estudia les inscripcions i els escrits–, tot deturant-nos en la criptografia –la tècnica de conversió d'un text o d'unes dades en un missatge incomprendible per a la persona que no en posseeix la xifra o la clau–, sense oblidar la tipografia, així com també l'exegètica, ja que de forma habitual Bilbeny, Mandado, Mayolas i Cucurull troben en tot tipus de textos claus interpretatives que ningú fins a ells no havia sabut comprendre i descodificar. Però si ser especialista en aquestes matèries ja és complicat, per als autors de l'INH sembla ben poca cosa, puix que no s'estan de tractar amb tota seguretat i aplom so-

28. INSTITUT NOVA HISTÒRIA (INH), «Desmuntar la vella història...».

bre qüestions històriques que van des del segle VII abans de Crist fins a l'actualitat, sense cap mena de complex a l'hora de parlar de temàtiques tan dispars com la genealogia, l'heràldica, la vexil·lologia, la cosmografia, la geografia, la toponímia, l'orografia, la nàutica, la botànica, la zoologia, els fenòmens atmosfèrics, les matemàtiques, la impremta i l'antropologia, abraçant, segons convingui, les èpoques antiga, medieval, moderna i contemporània del conjunt d'àmbits territorials d'Europa, Àsia i Amèrica, així com del mar Mediterrani i Bàltic, i de l'oceà Atlàntic.

I encara, dins d'aquestes temàtiques històriques, tampoc no troben inconvenient a pontificar sobre desenes d'ètnies i nacions històriques (ibers, grecs, celtes, gals, tartessis, vascons, romans, gots, francs, xinesos, mongols, andalusins, àrabs, provençals, tolosans, francesos, catalans, valencians, mallorquins, aragonesos, castellans, portuguesos, venecians, genovesos, sicilians, sards, milanesos, napolitans, maltesos, anglosaxons, flamencs, tot tipus d'indígenes americans i un llarguíssim etcètera), cadascuna d'elles amb el seu sistema polític, social, jurídic, econòmic i numismàtic, censor, historiogràfic, tècnic, així com també de creences religioses, mitològiques i esotèriques en evolució i contacte constant amb altres ètnies, nacions i cultures. A tot això s'ha de sumar el fet que els novohistoriadors tracten també, sense despenjar-se, sobre l'arquitectura i arts diverses, com per exemple la pintura, la vitralleria o la lírica del Renaixement i del Barroc de qualsevol punt de la cristiandat.

I si bé és impossible per a qualsevol mortal acumular tot aquest coneixement en la quantitat i la profunditat suficients com per poder qüestionar tranquil·lament ja no només la història de Catalunya i Espanya, sinó tota la història universal, els investigadors de capçalera de l'INH no només ho han aconseguit en uns quants anys, sinó que han tingut temps d'anar més lluny en el món del saber. De fet, arran de les seves publicacions i conferències observem que també semblen ser erudits filòlegs en escriptura ibèrica –malgrat que el coneixement existent sobre aquesta és ínfim–, així com també grans especialistes i coneixedors de la filologia basca, de les filologies i literatures clàssiques grega i llatina, i de la filologia i la literatura llatina, medieval i moderna. I

cal no ignorar que, a més a més, han dogmatitzat sobre el conjunt de les filologies romàniques i, en especial, sobre la filologia i les literatures dels idiomes català i castellà de les èpoques medieval i moderna.

Encara més, també han tingut temps d'esdevenir biògrafs experts de desenes de personatges cèlebres de la història d'Occident entre els segles x i xvii. De fet, tractar de defensar amb proves concloents una única tesi de la categoria de «Cervantes fou en realitat Joan Miquel Sirvent» comportaria per a un equip d'investigadors científics diverses dècades de formació, investigació, contrastació de proves, publicació dels resultats en espais de debat acadèmic i posterior divulgació entre el gran públic. Consegüentment, allò que en l'actualitat representaria descobrir i demostrar de forma rigorosa l'enorme quantitat de tesis que la quaranta d'autors abans esmentats han ideat i «demostrat» els darrers quinze anys –sense perdre vista la seva magnitud universal– no es podria mesurar en dècades, sinó en múltiples i longeves vides de molts investigadors dedicades en exclusiva a l'estudi i la ciència. En definitiva, és evident que ens trobem davant de quelcom extraordinari: o bé aquests investigadors són el cas més prodigiós d'aprenentatge autodidacte que ha trepitjat la catalana terra –per no dir el planeta en general–, o bé som davant d'un cas extremadament espectacular i desvergonyat de pedanteria diletant. Apellem al sentit comú...

En relació amb això, molta gent s'ha preguntat el perquè de la necessitat de la Nova Història d'abraçar tantes temàtiques, quan des del punt de vista de la recerca és un deliri. La resposta que s'ha procurat difondre des de l'INH és que la tasca de Bilbeny i de la fundació respon a un patriotisme català pur i altruista. Revelar l'autèntic passat català seria un element indispensable per assolir la independència de Catalunya. Per exemple, com escrivia Pep Mayolas el 2012:

Els anticatalans s'acullen al seu refrany, «Dime de lo que presumes, y te diré de lo que careces», per acusar l'INH i els nostres simpatitzants de presumir d'una Història que Catalunya mai no ha tingut,

i ara la volem robar de la de Castella. [...] Si ens podem fer càrrec de la nostra Història de debò, si podem arribar a certificar davant del món d'allà on venim, potser el món podrà entendre més bé la llibertat que aquest poble reclamarà d'aquí a poc. Els qui neguen sistemàticament el passat dels catalans ho fan perquè saben, per la vella cançó dels seus avis, que és la millor manera de negar-nos el nostre futur. Un futur al qual tenim tot el dret: tant a nivell individual com a integrants de la Humanitat, com a nivell col·lectiu per la Nació que som i per la Nació que vam ser.²⁹

Per la seva banda, el mateix Bilbeny afirma que creure en les seves tesis sobre la figura de Cristòfor Colom «és una nova oportunitat per capgirar la nostra actitud envers nosaltres mateixos. Per fer-nos una mica més dignes i una mica més lliures».³⁰ Aquesta mena de discursos han donat els seus fruits, com ha palesat Agustí Alcoberro, historiador i expresident de l'Assemblea Nacional de Catalunya (ANC), quan assegura que s'ha consolidat un sector minoritari en el si de l'independentisme que ha convertit l'acceptació de les tesis de l'INH en una espècie de radar que permet destriar els independentistes «autèntics» dels altres.³¹

Ara bé, hi ha en joc un altre factor fonamental que se sol obviar: l'econòmic. Perquè, com demostra amb diversos exemples Cèsar Sánchez en el seu capítol d'aquest llibre, la tasca que duu a terme l'INH no es fa *gratis et amore*. De fet, aquesta és la hipòtesi més lògica per explicar l'ampliació constant de temàtiques per part de la Nova Història: l'afany per rebre donacions i vendre llibres, rutes, conferències i cursos a un públic concret i susceptible d'adquirir nous productes i serveis. És de suposar que molt poca gent deu pagar, any rere any, per assistir a la mateixa conferència, ni deu comprar el mateix llibre diverses vegades, ni molt menys deu consultar assíduament una web

29. Pep MAYOLAS, «La Història de la Nació Catalana: un cadàver mutilat» (en línia) (17 juliol 2012) <<https://www.inh.cat/articles/La-Historia-de-la-Nacio-Catalana-un-cadaver-mutilat>> (consulta: desembre 2019).

30. Jordi BILBENY, *La data de naixement...*, p. 16.

31. Arnau CÒNSUL, «Desmuntant la Nova Història...», p. 13.

de temàtica històrica si no hi troba nous continguts. En aquest sentit, no desvetllem cap secret, atès que les mateixes botigues en línia de la fundació són al web de l'INH i al web personal de Jordi Bilbeny.

DE LA DESCONTEXTUALITZACIÓ DE LA CENSURA
A LA BANALITZACIÓ DE LA HISTÒRIA
I LA RADICALITZACIÓ DELS XOVINISMES

D'una altra banda, cal incidir en el fet que permet als novohistoriadors argüir qualsevol plantejament que consideren beneficiós per als seus interessos: mantenir la idea que tota la història anterior a nosaltres ha estat manipulada per una censura global i massiva contra el poble català. Així, Jordi Bilbeny escrivia en el prefaci d'un dels seus darrers llibres, el 2018:

Lamentablement, l'academicisme català, per una mena de raons que espero que algun dia puguem analitzar serenament, ha preferit no entrar a debatre el paper de la censura als segles XV, XVI i XVII i fins i tot a negar-la obertament i arrogantment, que a estudiar a fons els seus estralls sobre la nostra literatura [...]. Espero que no us deixeu [parla als lectors] portar per la inèrcia de re, ni per la sonsònia infinita de tants segles d'extermini, terror i censura. Per tants segles de veritats preconcebudes i intocables. Per tants segles d'escolanets catalans assumint i beneint les falsedats inoculades pels inquisidors. I us pugueu dreçar valents, lliures, crítics i cultes per discernir entre el que els censors han escrit –i reescrit– i han distorsionat a graticient, i el preu imponderable dels fets i del tresor mirífic de la nostra literatura i de la nostra cultura.³²

Tanmateix, la historiografia acadèmica no nega pas l'existència de les lleis censores promulgades pels Reis Catòlics i pels seus successors. De fet, hi ha esplèndids manuals sobre la matè-

32. Jordi BILBENY, *Inquisició i Decadència...*, p. XV i XX.

ria, com els dos volums d'*El libro en España y América. Legislación y Censura (siglos XV-XVIII)* de Fermín de los Reyes (2000),³³ i és gràcies a l'obra d'historiadors com Juan Freide que el mateix Bilbeny ha pogut conèixer l'existència d'aquelles lleis.³⁴ En aquest sentit, la discrepància entre els historiadors i l'INH rau en l'objectiu pel qual foren promulgades les pragmàtiques i cèdules reials dels Reis Catòlics, de Carles V i de Felip II sobre la censura de llibres, les quals, segons la Nova Història, haurien establert un règim de terror, persecució i extermini arreu de l'Imperi hispànic. Conseqüentment, Bilbeny i la resta d'autors de la Nova Història les utilitzen com a comodí que els permet justificar qualsevol plantejament, ja que sostenen que aquesta legislació fou creada, en primer lloc, per amagar que els catalans van descobrir i dur a terme la conquesta i primera colonització d'Amèrica; en segon lloc, per falsificar massivament tota la documentació històrica medieval i moderna d'Espanya per tal d'esborrar l'existència de l'Imperi Universal Català i, finalment, per aconseguir dur a terme la traducció del Segle d'Or català a la llengua castellana. La prova de tot plegat redundaria en el fet que, malgrat el poder absolut de la censura, els censors haurien estat molt descurats i sempre haurien deixat unes mateixes errades de traducció (les «catalanades») que els autors de l'INH troben en tota la literatura escrita en castellà.

Exposat això, per destriar el gra de la palla en aquest garbuix pseudohistòric cal fer matisos. Per començar, és cert que durant els segles XV, XVI i XVII una part de la intel·lectualitat castellana, en els seus tractats sobre política i història, sovint engrandia els «mèrits» de la seva pàtria assimilant Castella a tot Espanya i/o arrogant-se fites aconseguides pels reis i els súbdits de la Corona d'Aragó. Tanmateix, no ho feien amb la nocturnitat i secretisme del conspirador, sinó a cara descoberta. Aquesta indeguda apro-

33. Fermín de los REYES, *El libro en España y América. Legislación y Censura (siglos XV-XVIII)*, 2 toms, Madrid, Arco, 2000.

34. Juan FREIDE, «La censura española del siglo XVI y los libros de historia de América», *Revista de Historia de América*, núm. 47 (juny del 1959), p. 45-94; Jordi BILBENY, *La descoberta catalana d'Amèrica...*, p. 26-30.

piació indignava molts intel·lectuals catalanoaragonesos, com per exemple el cavaller tortosí Cristòfor Despuig, els quals responien públicament en les seves obres que no només restauraven les fites que eren pròpies de catalans, valencians, aragonesos o mallorquins, sinó que també, ben sovint, les exageraven al seu torn. De fet, aquestes dades són quelcom que fa dècades que la historiografia catalana investiga i divulga.³⁵

En aquest sentit, com exposa l'historiador Xavier Deulonder en el seu llibre *Segur que Colom era català? Les raons per dubtar-ne*, del 2018, un bon exemple d'exageració és l'existència de cròniques catalanoaragoneses d'època moderna on s'atribueix en exclusiva tot el mèrit de la descoberta del Nou Món a Ferran II el Catòlic i a la Corona d'Aragó. Quelcom que, a pesar que sigui reivindicat per Bilbeny com a confirmatori d'una de les seves teories, resulta en realitat una feblesa per a la concepció conspiranoica de la Nova Història, ja que, si hagués existit realment aquella omnipotent censura castellanoespanyola, aquests relats històrics haurien d'haver estat erradicats per complet.³⁶

Seguint amb el tema del descobriment, també és veritat que el nacionalisme espanyol de caire castellanista dels segles XVIII, XIX i bona part del XX procurà engrandir el paper de Castella i menysprear el de la Corona d'Aragó en fets com la descoberta d'Amèrica, manipulant gravats, menystenint el rei Ferran el Catòlic i engrandint la reina Isabel, a través de mites com el pagament de l'expedició colombina al Nou Món amb les joies de la reina i la negació de l'encontre a Barcelona entre Cristòfor Colom i els Reis Catòlics el 1493, quan el descobridor retornà del seu primer viatge a les Índies. Amb tot, diversos historiadors espanyols han reconegut aquest greuge pseudohistòric, han restaurat el paper de Ferran II d'Aragó, de Barcelona i dels catalanoaragonesos en l'afer transatlàntic i, a sobre, ho van fer en ple franquisme... Un exem-

35. A tall d'exemple consulteu Antoni SIMON, *Construccions polítiques i identitats nacionals. Catalunya i els orígens de l'estat modern espanyol*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005.

36. Xavier DEULONDER, *Segur que Colom era català? Les raons per dubtar-ne*, Barcelona, Edicions del 1979, 2018, p. 262-263.

ple imprescindible fou el del canari Antonio Rumeu de Armas a través del seu llibre *Colón en Barcelona* (1944),³⁷ així com també el del madrileny Juan Manzano, qui afirmà el 1964: «más si cabe que a la reina, es al rey y a sus consejeros más íntimos a los que se debe la suprema decisión que hizo posible el magno descubrimiento de las Indias del mar Océano».³⁸ De fet, actualment en l'àmbit acadèmic s'estudia el paper de Catalunya en relació amb Amèrica amb total normalitat, com mostren les obres de Josep Maria Bernades, *Els catalans a les Índies* (1992), i d'Ivan Armenteros, *Cataluña en la era de las navegaciones. La participación catalana en la primera economía atlántica (1470-1540)* (2012), o el llibre col·lectiu *Virreyes catalanes en América* (2012), per citar-ne algunes.³⁹

En canvi, en allò que coincideixen tots els experts en la censura hispànica dels segles XVI i XVII, i sostenen en bloc, és que l'objectiu d'aquesta legalitat censora era principalment religiós i moral, i consistia a evitar que cap obra que arribés als súbdits propagués ni comportaments considerats immorals i deshonestos ni, sobretot, l'enorme nòmina de doctrines considerades herètiques per l'ultracatolicisme imperant, especialment en aquelles centúries de propagació del cristianisme protestant i d'auge de les guerres civils de caràcter religiós arreu de la cristiandat.⁴⁰ D'aquesta manera, la pragmàtica de juliol del 1502 dels Reis Catòlics ordenava que no es donés llicència d'impressió o de venda de llibres estrangers basats en «lecturas apócrifas y supersticiosas y repro-

37. Antonio RUMEU DE ARMAS, *Colón en Barcelona*, Sevilla, Universidad de Sevilla, 1944.

38. Juan MANZANO, *Cristóbal Colón. Siete años decisivos de su vida (1485-1492)*, Madrid, Ediciones de Cultura Hispánica, 1989 (1a ed. 1964), p. 363.

39. Josep M. BERNADES, *Els catalans a les Índies. 1493-1830: buròcrates, clergues, professions liberals: assaig de panorama*, 3 vol., Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1992; Iván ARMENTEROS, *Cataluña en la era de las navegaciones. La participación catalana en la primera economía atlántica (1470-1540)*, Vilassar de Mar, Fundació Ernest Lluch, 2012, i DIVERSOS AUTORS, *Virreyes catalanes en América*, Madrid, Fundación Banco Santander, 2012.

40. Juan FREIDE, «La censura española...»; María Sandra GARCÍA PÉREZ, «Imprenta y censura en España desde el reinado de los Reyes Católicos a las Cortes de Cádiz. Un acercamiento a la legislación», *Boletín de la ANABAD*, núm. 48-2 (1998), p. 197-204; Fermín de los REYES, *El libro en España y América...*

badas y cosas vanas y sin provecho».⁴¹ Així mateix, en el marc de l'evangelització dels indígenes americans existia un gran interès que al Nou Món només arribessin llibres de matèria religiosa,⁴² de manera que en temps de Carles V es va prohibir en diverses ocasions portar-hi «libros ningunos de historias y cosas profanas, salvo tocante a la religión cristiana e de virtud en que se ejerciten y ocupen los dichos indios».⁴³ No obstant això, com que res d'allò serví per evitar la circulació pels regnes de la Corona de Castella, inclosa Amèrica, de molts llibres sense llicència, i com a reacció particular a diversos contubernis protestants apareguts en territori espanyol, la Corona actuà el 7 de setembre del 1558 contra els llibres que contenien:

Muchas herejías, errores y falsas doctrinas, sospechosas y escandalosas y de muchas novedades contra nuestra Santa Fe Católica y religión, y que los herejes que en estos tiempos tienen pervertida y dañada tanta parte de la cristiandad, procuran con gran astucia, por medio de los dichos libros, sembrando con cautela y disimulación en ellos errores, derramar e imprimir en los corazones de los súbditos y naturales de estos reinos (que por la gracia de Dios son tan católicos cristianos) sus herejías y falsas opiniones.

Igualment, en la mateixa pragmàtica també s'ordenava actuar contra els llibres «de materias vanas, deshonestas y de mal ejemplo».⁴⁴ Al mateix temps, però, certament en el cas particular de les cròniques sobre la història d'Amèrica la historiografia experta ha demostrat que s'aprofità aquella legalitat per expurgar els llibres de les crueltats comeses pels espanyols amb noms i cognoms contra els indis, els quals no havien de ser presentats com a pobles massa civilitzats.⁴⁵ Una realitat que la pseudohis-

41. Juan FREIDE, «La censura española...», p. 47.

42. Fermín de los REYES, *El libro en España y América...*, tom 1.

43. La citació a *ibidem*, p. 171-172.

44. Les citacions a Juan FREIDE, «La censura española...», p. 46-49.

45. *Ibidem*, p. 57-94; Fermín de los REYES, *El libro en España y América...*, vol. 1, p. 180-185.

tòria espanyolista –amb el seu discurs imperialista i paternalista que situa els espanyols com a portadors de la civilització als indígenes– fa mans i mànigues per combatre.

En qualsevol cas, Jordi Bilbeny, ignorant aquestes qüestions sobre la religió i el tractament dels indígenes, prefereix assegurar que allò que ha fet la censura espanyola d'època moderna, i encara fa l'actual censura espanyola «amb la connivència dels nostres historiadors»,⁴⁶ és «un muntatge perpetrat per tenir-nos bocabadats per sempre més amb unes gestes castellanques virtuals i perduts en el buit del nostre propi passat»,⁴⁷ amb l'objectiu final de «fer-nos desaparèixer com a poble diferenciat –ahir del castellà i avui de l'espanyol– de la faç de la terra».⁴⁸ Poc importa que, com destaca la historiografia acadèmica amb dades i proves feaents, gran part d'aquella legalitat censora que la Nova Història fa habitualment extensiva a arreu d'Espanya, incloent-hi Catalunya, durant bona part del segle XVI només fos aplicada als dominis de la Corona de Castella i els regnes d'Amèrica, amb un índex d'èxit dubtós.⁴⁹

En aquest sentit, pel que fa al territori català, la legislació real específica en la matèria va ser pràcticament inexistente durant bona part d'aquella centúria, havent-hi molta més llibertat d'impremta que a Castella. La situació, però, va canviar amb la promulgació d'una pragmàtica de Felip II el 1558 i la publicació l'any següent de l'índex de llibres prohibits per part de la Inquisició. Fou a partir d'aleshores que a Catalunya van començar a aparèixer les primeres obres amb llicència. Amb tot, encara el 1568 Felip II escrigué al seu virrei per expressar-li la seva preocupació pel poc control sobre la impremta que existia al Principat. Així,

46. Jordi BILBENY, *El dit d'en Colom...*, p. 17.

47. *Ibidem*, p. 15-16.

48. Jordi BILBENY, *Brevíssima relació de la destrucció de la història. La falsificació de la descoberta catalana d'Amèrica*, Arenys de Mar, Els Llibres del Set-ciències, 1998, p. 162.

49. Juan FREIDE, «La censura española...», p. 46-57. M. del Carmen UTRERA, «La Pragmática del 1558 sobre impresión y circulación de libros en Castilla a través de los fondos de la Biblioteca de la Universidad de Sevilla», *Funciones y prácticas de la escritura: 1r Congreso de Investigadores Noveles en Ciencias Documentales*, 2013, p. 277-282.

el 1573 el virrei Fernando de Toledo va establir la censura prèvia, una competència que requeia sobre la Cancelleria Reial amb un control previ per part de l'Església, amb l'objectiu de controlar les formes de pensament i el comportament religiós dels súbdits catalans.⁵⁰ Tot i això, com es pot comprovar clarament en el capítol que Xevi Camprubí escriu en el present llibre, l'aplicació de la censura en les publicacions a la Catalunya del període fou molt més laxa que el que assegura la Nova Història, la qual presenta la Catalunya dels Àustria com una mena de dictadura totalitària del segle xx.

Però és que, a més a més, l'omnipotent censura castellanoespanyola de la Nova Història va plena d'incongruències insalvables. Per exemple, Xavier Deulonder posa en relleu, d'una banda, que si la censura castellanitzava tot allò català, grinyola que no s'inventés que «Colom era castellà; al capdavall que Las Casas [el cronista i biògraf colombí] expliqués en els seus textos que el Descobridor parlava amb accent estranger no era pas un problema que no pogués resoldre's amb un oportú cop de tisora».⁵¹ D'altra banda, si aquesta hipotètica totpoderosa censura anticatalana era pròpia de l'Imperi espanyol, com és que no ens han arribat cròniques i documentació històriques que demostrin les teories bilbenyanes des dels arxius i les impremtes foranes de la Monarquia Hispànica, quan resta ben demostrat que molts pensadors hispànics dels segles XVI i XVII publicaven obres a fora per esquivar l'autèntica censura espanyola? De fet, com recorda Deulonder, avui dia podem disposar de textos que a l'època moderna «quedaren inèdits o bé no s'escrigueren amb la intenció de ser publicats, com ara diaris personals, cartes privades o altres tipus de documents confidencials».⁵² Llavors, si aquests documents, que no passaren cap procés censor oficial al qual sí que eren sotme-

50. Fermín de los REYES, *El libro en España y América...*, tom 1, p. 251-254 i, sobretot, Xevi CAMPRUBÍ, «La llei d'impremta a la Catalunya moderna (1568-1723)», *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*, vol. LIII (2011-2012), p. 91-122.

51. Xavier DEULONDER, *Segur que Colom era català?...*, p. 265.

52. *Ibidem*, p. 263-265. La citació és a la p. 264.

ses bona part de les obres destinades a ser publicades, no diuen res d'allò que indiquen Bilbeny i companyia, vol dir que o bé la censura registrarà casa per casa per requisar tot document existent per manipular-lo i retornar-lo falsificat al seu lloc d'origen, o bé que allò que sosté la Nova Història no és més que fum.

Això darrer, de fet, és quelcom que ja ha explicat en més d'una ocasió el medievalista Vicent Baydal, qui argumenta que, tal com estan organitzats els arxius, resulta materialment impossible manipular-los com els autors de l'INH pretenen. La quantitat d'informació és tan ingent, i la manera com es complementen uns documents amb els altres resulta tan lògica, que les propostes de la Nova Història esdevenen un contrasentit absolut.⁵³ En relació amb això, seguint amb les incongruències de la censura bilbenyiana, Deulonder també es planteja per què no es va esbombar tota la veritat de les gestes catalanes que sosté la Nova Història quan el Principat va passar a ser un domini de la monarquia de França durant la Guerra dels Segadors, període durant el qual molts autors catalans, emparats per la Corona francesa, s'acarnissaren contra la Corona hispànica.⁵⁴ En aquest sentit, nosaltres mateixos ens preguntem com és que durant els segles XVI, XVII i XVIII la notable quantitat d'enemics de la Monarquia Hispànica, començant pels regnes de França, Anglaterra, Portugal, les Províncies Unides dels Països Baixos o l'Imperi Turc, seguint per jueus, protestants i moriscos, i arribant a una llarga nòmina d'espanyols rebels i exiliats, que nodriren el moviment propagandístic antiespanyol que ha passat a la història com la «Llegenda Negra», no utilitzaren mai la suposada catalanofòbia extrema i el furt de la història catalanoaragonesa per part de Castella i dels successius monarques espanyols que ara denuncia l'INH. Precisament, un maltractament d'aquesta natura contra uns súbdits fidels com eren els de la Corona d'Aragó hauria estat una poderosíssima arma per acusar de tirania els Àustria espanyols. O és que tots els enemics de la Monarquia Hispànica també estaven implicats en la conxorxa anticatalana?

53. Arnau CÒNSUL, «Desmuntant la Nova Història...», p. 13.

54. Xavier DEULONDER, *Segur que Colom era català?...*, p. 264-265.

No debades, reflexionant sobre la mateixa qüestió censora sorgeixen moltes altres preguntes. Si de la censura n'han restat proves arxivístiques de la manipulació de qüestions molt delicades com les religioses o de les atrocitats contra els indígenes americans, com és que del genocidi cultural anticatalà que planteja Bilbeny no n'hi ha cap prova, com ara informes dels funcionaris dels organismesensors elaborats per aclarir allò que s'havia de publicar i allò que no i el perquè, o els registres del pagament delsensors-traductors, per exemple? Des de la Nova Història sempre s'argumenta que elsensors-traductors foren molt sibil·lins i prou intel·ligents per no deixar cap rastre d'aquesta mena. Però això no encaixa amb el fet que els mateixosensors-traductors fossin, alhora, tan babaus com per traduir malament del català al castellà la documentació. Manca de tota lògica que el més espectacular aparell censor de la història fos tan maldestre que uns lectors aficionats a la història i a la filologia, com són gairebé tots els creadors de contingut de l'INH, identifiquin milers de «catalanades» en la documentació pretesament falsificada.

El lector trobarà la resposta a aquestes contradiccions en els capítols de Xevi Camprubí i Guillem Fornés, en els quals queda palès no només que el funcionament de la censura a l'Espanya moderna té poc a veure amb l'aparell d'Estat omnipotent que presenta l'INH, sinó que la mateixa concepció que ofereixen els pseudohistoriadors és absurda. En primer lloc, perquè, com exposa Fornés, les suposades «catalanades» no són pas paraules catalanes traduïdes al castellà. I, en segon lloc, perquè si com defensa la Nova Història les «catalanades» són les mateixes en múltiples textos dels segles XIII, XIV, XV, XVI i XVII arran de la poc curiosa forma d'actuar delsensors, això voldria dir, ni més ni menys, que milions de documents de tota mena haurien d'haver estat traduïts pel mateix descurat censor, que no coneixia bé l'idioma castellà, perquè mai no s'adonà que li passaven despercebudes les mateixes desenes o centenars de catalanades en tots els documents, fins i tot, en els textos creats *ad hoc*, és a dir, aquells que no serien traduccions d'altres documents sinó documents inventats del no-res. A més, cal no ignorar que aquesta persona sobre-

humana també hauria estat treballant durant segles, ell sol, sense que ningú no s'adonés que estava realitzant de manera incorrecta les traduccions i repetint les mateixes catalanades, una i altra vegada, a l'hora de falsificar els pergamins manuscrits datats del segle XIII, XIV i XV, les obres estampades en les impremtes del XVI i el XVII i la documentació de nou encuny.

En relació amb això, és importantíssim aclarir que si en comptes d'una única persona la suposada falsificació documental massiva hagués estat producte d'un grup de censors-traductors (ja treballessin plegats o coetàniament per separat, ja s'anessin substituint amb el pas dels anys), seria impossible que tots haguessin comès els mateixos errors de traducció o creació (no hi hauria les mateixes catalanades en tots els documents de totes les èpoques), perquè cada persona hauria tingut un domini diferent del català i del castellà, i uns –els més versats en llengües– haurien esmenat els errors dels altres per tal d'amagar la traducció. I encara pitjor, perquè Bilbeny i els seus deixebles allargassen l'existència de la censura anticatalana que pretén amagar l'Imperi Universal Català i el Segle d'Or català del cinc-cents i del sis-cents fins a l'actualitat. No només això, sinó que també titllen de sinistres agents inquisitorials de la citada censura aquells que discrepen públicament de les seves formulacions, una excel·lent manera de blindar el negoci i una intimidatòria forma de prevenir les crítiques que, inevitablement, han d'arribar un dia o altre quan un manipula documents i afirmacions d'historiadors professionals (segons deixem ben contrastat en diversos capítols de la present obra), pontifica constantment i llança insults sistemàtics contra la historiografia acadèmica. A tall d'exemple, observem com en un editorial escrit el 2014 per Bilbeny, titulat «Quan els documents i les proves no canvien ni davant l'escarni ni les amenaces», diu:

La befa, el sarcasme, la riota, l'insult, la marginació, no canvien la substancialitat mateixa de les proves aportades. Els documents que no han destruït, encara hi són i són un dit acusador del fet que la història va passar d'una altra manera. És com la gota de sang amagada sota l'estora, que delata un crim. Tots els qui m'ata-

quen i ataquen els qui, com jo, volem destapar aquesta gran jugada bruta de la manipulació del nostre passat, perpetrat durant segles, en forma de lleis, ordres i tota sort de decrets, formen part del complot destructiu d'aquest mateix passat. Del complot multiseccular de la befa i de l'escarni a tot allò que suposa un reconeixement internacional del nostre país.⁵⁵

De la mateixa guisa és la resposta de la fundació INH a la crítica que reberen des de la revista *Sàpiens*:

Potser encara no s'han adonat que existien les lleis censors, que la història ha estat greument adulterada, que hi ha hagut durant segles Inquisició i aparells d'estat d'un ferri autoritarisme i dictadures. [...] Nosaltres molestem i se'ns vol eradicar perquè anem en contra de la visió única del «règim». Si el gran problema d'aquests historiadors és que els llibres d'En Jordi Bilbeny –i els d'altres investigadors– estan a les prestatgeries de no-ficció –per bé que menys que no pas voldríem–, ens hauríem de preguntar a quin tipus de pensament obeeix aquesta actitud: ¿la d'algú que pensa que caldria censurar els llibres dels qui expressen teories diferents?⁵⁶

Observem, doncs, com la Nova Història aprofita la situació per fer-se la víctima queixant-se de la befa que produeixen les seves afirmacions, quan la realitat és que gran part del seu èxit de difusió radica precisament en el fet que l'espanyolisme parla d'ells constantment. Amb tot, allò més greu és la imatge de màrtirs que Bilbeny i l'INH volen vendre de si mateixos. I és que sense cap escrúpol i seguint al peu de la lletra la forma d'actuar de tot bon pseudohistoriador es cataloguen de víctimes d'una suposada persecució («se'ns vol eradicar») per part de la censura d'estat dictatorial i catalanòfoba, representada pels historiadors científics. Però tothom sap que fa anys i panys que pregonen a tort i a dret mitjançant conferències, llibres, webs, la ràdio, la televisió i el

55. Jordi BILBENY, «Quan els documents i les proves...».

56. Institut Nova Història (INH), «Desmuntar la vella història...».

cinema les seves formulacions, sense que els passi res més que rebre esporàdicament crítiques pel seu maltractament sistemàtic als historiadors, al poble castellà i al passat col·lectiu de Catalunya. I diem sense cap escrúpol perquè, amb una manca d'ètica esfeïdora, els creadors de contingut de la Nova Història se situen a la mateixa alçada moral que les víctimes reals de la duríssima repressió política i cultural que ha patit històricament bona part del poble català, i molts altres pobles, banalitzant-les feridament com fa el mateix Bilbeny:

No fotem cagarel·la ni conya barata amb la vida de milers de persones que van optar per interpretar la realitat de manera diferent i van intentar escapolir-se del pensament únic i esterilitzador espanyol multiseccular. Les execucions massives no són cap broma. I la confiscació de biblioteques i la crema de llibres, tampoc. I ens haurien d'ajudar a situar-nos en el pla precís en què ara ens trobem, car som els fills d'aquelles execucions, d'aquells exilis, d'aquelles confiscacions, d'aquella censura, d'aquelles pires de foc contra tota raó i tota llibertat.⁵⁷

En aquest sentit, la Nova Història aprofita l'escarni que en fan els espanyolistes per difondre entre el públic indignat les tesis que insisteixen que els catalans no tenen història pròpia i, per paradoxal que pugui semblar, als generadors de continguts de pseudohistòria espanyolista ja els està bé. Els pseudohistoriadors espanyolistes s'aprofiten de la tasca de l'INH per poder fer befa de la història de Catalunya i de la causa independentista per guanyar públic espanyolista indignat. Una retroalimentació que no afavoreix ni el coneixement de la història ni la societat catalana en el seu conjunt. De fet, encara que als nacionalistes espanyols partidaris de la pseudohistòria catalanòfoba els costi copsar-ho, una de les majors xacres històriques per a la conformació d'Espanya com una nació unitària i inclusiva ha estat –i és encara– el fet de renegar del passat del regne espanyol com un imperi multiestatal i plurinacional i, a sobre, considerar com a història nacional uní-

57. Jordi BILBENY, «Quan els documents i les proves...».

voca tot un seguit de mites i tòpics procastellanistes i xovinistes, en tant que menystenen les aportacions dels altres pobles hispànics, fins al punt de negar-los una història pròpia. Però la Nova Història és l'altra cara de la moneda. Una resposta a la necessitat imperiosa d'alguns catalans d'apagar el foc amb més foc; en altres paraules, de contraatacar la catalanofòbia de la pseudohistòria espanyolista amb més pseudohistòria, ara castellanofòbica.

I quina hauria de ser la temàtica principal d'aquesta darrera? Doncs una que fereixi l'orgull nacional espanyolista més ranci. I si hi ha quelcom de què presumeix en l'àmbit històric el nacionalisme espanyol més essencialista és, precisament, l'hegemonia política i la capacitat militar de Castella durant la conquesta d'al-Àndalus i l'expansió i l'apogeu de l'Imperi hispànic en els segles XVI i XVII, coetani al Segle d'Or de les lletres castellanescs. En conseqüència, la «venjança» de la pseudohistòria de l'INH –i gran part del seu èxit– consisteix precisament a apropiarse de la història de què més es vanta l'espanyolisme: els temps en què des de Castella se sotmeté els territoris islàmics de la península Ibèrica, mitja Amèrica i bona part d'Europa, a la vegada que s'assevera que Castella no té història pròpia. Així, per exemple, el 14 de maig del 2012 Pep Mayolas publicava en la web de l'INH l'article «Castella, el regne més pobre d'Europa a final del segle XV», que concloua de la següent manera:

Cal desmuntar el mite d'una vegada: al darrer terç del segle XV, el regne de Castella no estava en condicions tècniques, econòmiques, socials, ni demogràfiques per afrontar ni la reconquesta de Granada, ni la Descoberta del Nou Món, ni la conquesta i colonització de les noves terres d'ultramar, un esforç titànic dels nostres avantpassats que hauríem d'aprendre a considerar definitivament com a l'expansió atlàntica natural de l'Imperi Mediterrani Català.⁵⁸

58. Pep MAYOLAS, «Castella, el regne més pobre d'Europa a final del segle XV» (en línia) (14 maig 2012) <<https://www.inh.cat/articles/Castella,-el-regne-mes-pobre-d%27Europa-a-final-del-segle-XV>> (consulta: desembre 2019).

Així mateix, el 2013, en el marc d'una conferència, Víctor Cucurull reconeixia que, malgrat que ell és més independentista que ningú, a vegades se li escapava que «això és Espanya». Però tot seguit hi afegia que aquesta afirmació no és una contradicció amb la seva ideologia independentista perquè:

És que és veritat, és que això [Catalunya o els Països Catalans] és Espanya. El que no és Espanya és allò [Castella], eh, allò no existia, allò ho van crear al segle XVI. Castella era un tros de territori que no era gairebé res fins a finals del segle XV. Imagineu-vos, mil set-cents anys en què allò no era res i, en canvi, això era una realitat política, social, econòmica, cultural, lingüística, etc.⁵⁹

En la mateixa línia, el 2018 Bilbeny escrivia en relació amb la idea de l'admiració a la Catalunya moderna de les obres del Segle d'Or castellà:

No sé què vol dir això de l'enlluernament del castellà. De quin castellà? Perquè del que tenim constància és del rebuig del castellà com a llengua imposada. I moltes evidències en personatges notables. Si hi havia rebuig i quasi ningú llegia en castellà, perquè no s'editava en castellà, on hi podia haver admiració? I admiració de què? Si tothom mirava a Itàlia! Si Castella, fins al descobriment d'Amèrica, era un marge buit, el cul del món. Un país de ramaders i agricultors, sense cap poder mercantil, ni naval, ni militar. Sense burgesia, sense llotges, ni consolats, ni expansió mediterrània ni atlàntica. Amb unes classes baixes totalment analfabetes i uns *hidalgos* que no treballaven ni que els caigués un llamp a sobre i els fulminés. Què s'havia d'admirar? Si ara sabem que això de la Itàlia espanyola no va ser res més que una Itàlia catalana.⁶⁰

D'aquesta manera tan penosa ambdues pseudohistòries de mica en mica es van retroalimentant i radicalitzant en un cercle

59. Víctor CUCURULL, *L'altra història de Catalunya...*, min. 31.30.

60. Jordi BILBENY, *Inquisició i Decadència...*, p. XVII.

viciós que va *in crescendo*. I ho fan a través del maltractament i el falsejament del passat del poble català, a costa dels que ja no hi són per defensar-se i de la radicalització de tòpics nacionals propis dels segles XIX i XX, tot exportant-los a èpoques anteriors i exagerant-los fins al paroxisme. A més a més, uns d'ells, concretament els de la Nova Història, encara exigeixen, dia sí dia també, que els historiadors professionals demostrin que les seves formulacions estan construïdes a partir de fal·làcies i manipulacions. En aquest sentit, els autors d'aquest llibre mantenim la hipòtesi que un comportament tan cínic només pot respondre a un menyspreu absolut per la història, la cultura i el poble de Catalunya.

Primerament, perquè la seva manca de rigor és símptoma de la falta de respecte per les temàtiques que potinegen. Segonament, fa tant de temps que les diuen de l'alçada d'un campanar sense que ningú no els hagi rebut punt per punt que sembla que estan convençudíssims que la història de Catalunya no compta amb ningú que se l'estimi prou com per perdre el temps a desmantellar argument per argument les tesis falsàries amb què li estan manllevant tota dignitat. I tercerament, perquè s'aprofiten de la il·lusió de persones cansades i indignades pel discurs d'una pseudohistòria espanyolista que engrandeix el poble castellà i proscriu el català. Persones predisposades emocionalment, que romanen àvides per escoltar no només que el seu poble té una història pròpia amb els seus claroscurs, sinó que té una història geopolíticament triomfal i més gloriosa que la de Castella i França, els regnes veïns que el 1659 esquarteraren territorialment el Principat de Catalunya i que el 1714 en revocaren per la força la seva autonomia. Unes persones que tot sovint pertanyen a les múltiples generacions de catalans als quals se'ls va negar el coneixement de la història de Catalunya a l'escola durant el franquisme i la Transició,⁶¹ i s'emmirallen en el cànon històric del nacionalisme espanyol canviant allò castellà per allò català, justificant-se en anacronismes. El mateix musicòleg partidari de l'INH que hem citat adés, Josep Prats, n'és un bon exemple:

61. Arnau CÒNSUL, «Desmuntant la Nova Història...», p. 13.

Per a mi, aquesta nova història em sembla molt més aproximada a la realitat. I això potser perquè és més pròxima a la meua vivència de tota una vida –ja passada la cinquantena– com a membre del poble català. Com a català he viscut i moltes vegades he patit en la pròpia pell –com també la van viure els nostres pares i avis– una sensació de pertinença a una comunitat que en altres èpoques va ser molt important i pròspera, encara que temps després va estar sotmesa a un estat com Castella. Un estat sense gaire història ni gaires documents ni progrés, sinó eren els que provenien de la Corona catalana. Talment com passa ara. Castella no és res més que poder i força.⁶²

En vista d'això, i com que suposem que la majoria de persones que creuen en la Nova Història s'estimen molt el seu país, caldria que es plantegessin si és una bona manera de fer-se dignes de Catalunya finançar i donar publicitat a uns falsos investigadors que amb les seves manipulacions deprecien barroerament la història i la llengua dels catalans davant del món sencer. ¿És digne defensar la falsa concepció d'un poble català que excel·lia en tots els camps i dominava mig planeta en els segles xv, xvi i xvii, però que s'ha tornat tan babau que li ho van prendre tot i ni tan sols n'és conscient? Val la pena menysprear tota la feina dels acadèmics i maltractar deliberadament el nostre passat col·lectiu només per fer enrabiament pretesament l'espanyolisme repetint l'absurditat que la història de Castella és en realitat la de Catalunya? Quina mena de futur li pot esperar a Catalunya edificant-se sobre la base d'aquest tipus de concepció històrica? No seria millor, per dignificar Catalunya i la seva gent, actual i pretèrita, invertir més esforç, més interès i col·laboració de tots plegats en la recerca rigorosa de la història catalana?

62. Josep PRATS, «Resposta a la revista...».

EL PAPER DELS HISTORIADORS
DAVANT LA PSEUDOHISTÒRIA

L'article esmentat anteriorment de l'antropòleg i historiador català Gustau Nerín concloïa fent autocrítica i afirmant que bona part de l'èxit social dels plantejaments pseudohistòrics de l'INH:

És responsabilitat de la mateixa institució acadèmica, que s'ha tancat a la seva torre de marfil dels estudis especialitzats i ha estat incapaç de connectar amb la ciutadania. Les polèmiques generades per l'Institut demostren, com a mínim, que a la gent SÍ que li interessa la història.⁶³

No per casualitat aquest èxit ha coincidit amb una època en què bona part dels historiadors, filòlegs i tota mena d'investigadors de les disciplines humanístiques han abandonat el món de la divulgació d'ampli espectre. Evidentment, sempre hi ha hagut acadèmics que han vetllat per una divulgació generalista de qualitat, com també és clar que bona part de la culpa de l'allunyament entre els especialistes i el públic massiu la tenen uns mitjans de comunicació infinitament més preocupats pel sensacionalisme, les vendes i els clics, que no pas per oferir una informació de qualitat i matisada, almenys pel que fa al món de la història i les humanitats. Tanmateix, res d'això no excusa el món acadèmic català de realitzar una reflexió profunda sobre per què el camp de la divulgació per al públic no especialitzat ha esdevingut l'hàbitat de tota mena de pseudoinvestigacions. Moltíssimes persones han trobat respostes accessibles, ràpides i simples a les seves inquietuds històriques sobre el passat de Catalunya i Espanya de la mà de les pseudoinvestigacions d'un o altre signe. De fet, algunes persones hi han trobat quelcom més, perquè la forma de procedir de la pseudohistòria pot resultar molt atractiva i il·lusionant per a aquells que volen pontificar estalviant-se anys i panys de fer colzes i pagar taxes universitàries. Invertint un esforç mínim (in-

63. Gustau NERÍN, «La Nova Història...».

ventar un teoria, posar-la per escrit en forma d'article, penjar-la a la xarxa i, potser, explicar-la en una conferència), hom pot ser considerat un investigador i intel·lectual, guanyar-se el respecte i l'admiració de familiars, amics i, fins i tot, es pot arribar a sortir a la palestra mediàtica.

En contrapartida, si bé molts mites de caire espanyolista sobre Catalunya i la Corona d'Aragó sí que són de tant en tant refutats per treballs historiogràfics,⁶⁴ fins fa poc han estat nul·les les obres realitzades per historiadors professionals amb la fita primordial de refutar dada a dada les formulacions pseudohistòriques de l'INH. De fet, actualment l'únic llibre fet per un historiador en què es dediquen unes pàgines (cinquanta i escaig) a qüestionar i refutar genèricament les tesis colombines i americanistes de Jordi Bilbeny és la ja citada obra de Xavier Deulonder.⁶⁵ En aquest sentit, al nostre entendre la indiferència acadèmica enfront de la pseudohistòria respon al fet que la majoria d'investigadors sèniors no han vist pas la necessitat de baixar al fang per discutir amb autors pseudocientífics que sense cap mena de formació ni rigor pretenen posar-se a la seva alçada i categoria, quan fa mitja vida, o més, que aquests historiadors professionals investiguen metòdicament i discuteixen seriosament amb els seus col·legues d'arreu

64. Alguns exemples de la darrera dècada: Antoni SIMON, «Mitos historiográficos sobre la relación Cataluña España en la construcción del estado moderno. Una lectura crítica de la historiografía nacionalista española», a José Antonio MUNTA (ed.), *Mitificadores del pasado, falsarios de la historia: Historia Medieval, Moderna y de América*, Bilbao, Universidad del País Vasco, 2011, p. 91-107; Àngel CASALS, «Els Trastàmara: la dinastia unificadora “espanyola”? Discurs nacionalista espanyol, dinastia i Estat», a Àngel CASALS (dir.), *El Compromís de Casp: negociació o imposició?*, Cabrera de Mar, Galerada, 2013, p. 291-312; Jaume SOBREQÜÉS (dir.), *Vàrem mirar ben al lluny del desert. Actes del simposi «Espanya contra Catalunya: una mirada històrica (1714-2014)»*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 2014; Vicent BAYDAL, *Els valencians, des de quan són valencians?*, València, Afers, 2016; Ferran GARCIA-OLIVER, *Valencians sense ADN. Relats dels orígens*, València, Tres i Quatre, 2016; Cristian PALOMO, «A propòsit de les teories de la creació de la Corona d'Aragó mitjançant el *casamiento en casa* i l'extinció del llinatge barceloní el 1137», *Revista de Dret Històric Català*, núm. 17 (2018), p. 11-58 (concretament les p. 13-19).

65. Xavier DEULONDER, *Segur que Colom era català?...*

del món. Mentre que la resta d'investigadors, els júnior, estem massa ocupats i atrapats en el pervers circuit de publicar exclusivament en revistes d'impacte científic (publicacions que després només seran llegides per un reduïdíssim públic expert) per tal de fer currículum i aconseguir –amb moltíssima sort i esforç– guanyar o mantenir una plaça per treballar en un món universitari que cada dia explota més i paga pitjor: només cal endinsar-se en la problemàtica dels professors associats.

Així mateix, també hi té un paper destacat la por de l'escarni que sempre comporta el fet de desmuntar els nous mites pseudo-científics. I, a més a més, tant els historiadors sèniors com els novells hem estat durant molt de temps víctimes de la mandra de desentortolligar les argumentacions pseudohistòriques, ja que algunes són tan complexes i premeditadament confuses que resulta ben difícilós treure'n l'aigua clara *a priori*. Altrament, també cal tenir en compte que la pseudohistòria malda per poder entrar a debatre directament amb els historiadors professionals no en congressos ni espais acadèmics, sinó per les xarxes socials o a la televisió, àmbits on els historiadors no disposen del temps o l'espai necessaris per rebatre correctament i documentalment els plantejaments fal·laços; només cal veure que nosaltres hem necessitat de confegir un llibre sencer per refutar-ne només uns quants. Per tant, existeix entre els historiadors una enorme recança a pararsment en les obres d'autors que treballen sense rigor ni honestedat intel·lectual, perquè hi ha el perill d'atorgar-los una solidesa que no tenen: el valor suficient per ser objecte de crítica i de debat historiogràfic.

En tot cas, per bé que és una posició comprensible i, de fet, ha estat el posicionament majoritari de la historiografia catalana davant de la pseudohistòria espanyolista, però sobretot enfront de la Nova Història, és una posició errònia si hem de fer cas de les lliçons d'un recentment traspassat mestre d'historiadors. Segons recordava de manera constant Josep Fontana, els historiadors hem de vetllar per la manera en què es duu a terme «l'ús públic de la història», bo i prestant atenció a tots aquells discursos històrics que no formen part directament de la historiografia profes-

sional, però constitueixen la memòria pública dels ciutadans, la qual és gestionada principalment pels polítics i els mitjans de comunicació de masses, amb un paper marginal, ara com ara, dels mateixos professionals de la història.⁶⁶ No debades, sigui per por de qüestionar allò establert pel poder polític o per grups sectaris, sigui per la còmoda creença que el nostre ofici es limita a investigar i divulgar de manera exclusiva i elitista per als nostres col·legues historiadors en revistes científiques, o sigui per mandra, la desídia envers el nostre deure cívic i social de participar en els usos públics de la història amb arguments experts és notable. En aquest sentit, Fontana ens impel·lí a implicar-nos en el món que vivim. Ens animà a esforçar-nos per intentar aconseguir que la història del nostre passat col·lectiu esdevingués una eina de coneixement i no pas un recurs partidista, per ensenyar una història entesa com a mètode per pensar críticament el nostre passat i present, així com també per desmantellar els tòpics pretesament històrics que impregnen tot sovint el debat públic manipulant els sentiments de la ciutadania i induint-la a l'acriticisme.⁶⁷

En relació amb això, en la Catalunya actual l'acceptació i l'extensió dels postulats de les pseudohistòries que tractem en el present llibre ha esdevingut un fenomen massiu mitjançant el qual es promou el xovinisme i es fomenta el vituperi contra els col·lectius català i castellà. Per tant, és una temeritat egoista i arriscada que els historiadors professionals ens en mantinguem al marge, amb una actitud de *laissez faire, laissez passer*. És per això que ens hem embarcat en la redacció d'aquest volum.

L'OBJECTIU I ELS CONTINGUTS DE LA PRESENT OBRA

L'objectiu primordial d'aquest llibre col·lectiu és el d'oferir informació, a través d'arguments científics, proves documentals i

66. Josep FONTANA, *L'ofici d'historiador*, Barcelona, Documenta Universitària, 2010, p. 157.

67. *Ibidem*, p. 157-169.

contextualitzacions històriques i historiogràfiques contrastades, als lectors interessats en determinades temàtiques de la història de la Catalunya medieval i moderna, una àrea de coneixement de la qual som especialistes els autors. Unes temàtiques que en els darrers anys han esdevingut molt polèmiques per obra de la pseudohistòria, tant de la catalanòfoba com de la pretesament catalanista. Conseqüentment, hem procedit a analitzar bona part de les interpretacions acientífiques i les «proves», «pistes» i «curiositats» que suposadament les avalen per a continuació impugnar-les, en tant que totes elles estan basades en falsedats i, per tant, són refutables.

Ara bé, no tenim el càndid objectiu d'iniciar un debat per tal de convèncer els pseudohistoriadors del fet que les seves explicacions són errònies. Ells ja ho saben, això. Debatre amb gent que es qüestiona les coses, que investiga i es formula hipòtesis és del gust de qualsevol persona amb esperit crític i quelcom que fa més cívica i democràtica una societat. Tanmateix, perquè un debat intel·lectual esdevingui fructífer, cal que les seves diferents parts siguin sinceres. En aquest sentit, els creadors assidus de continguts pseudohistòrics no són historiadors que plantegin argumentacions amb la finalitat de fer avançar la disciplina, ni investigadors autodidactes que des de fora de les xarxes acadèmiques estrictes facin recerca seguint una metodologia científica. De fet, ni tan sols són amants o aficionats a la història que desitgen nous punts de vista per enriquir el seu coneixement i satisfer la seva curiositat. Són autors que conscientment juguen brut. Se serveixen de fal·làcies i amaguen o tergiversen les dades històriques que contradueixen els seus postulats. I ho fan perquè tenen uns objectius de tipus ideològic, polític, lucratiu o lúdic, que res tenen a veure amb conèixer millor la història de Catalunya. Per tant, tot i que compremem que la pseudohistòria es pugui sentir interpel·lada per la nostra refutació dels seus arguments, tenim clar que no paga la pena debatre-hi a mode de picabaralla, tot relegant el passat del nostre poble a esdevenir carn de canó de qualsevol circ mediàtic.

En tot cas, ni ens creiem possessors de la veritat absoluta ni, per molt que per ser historiadors professionals se'ns descriu com

uns adoctrinadors secessionistes o com la versió 2.0 d'un Tribunal del Sant Ofici ultraespanyolista, els autors del llibre no tenim la paternalista supèrbia de voler prohibir pas cap discurs. Si els pseudohistoriadors creuen veritablement en allò que defensen i si realment volen debatre, només han de presentar els seus treballs a qualsevol revista o congrés científics sobre la temàtica. Alguns com Jordi Bilbeny s'empesquen pobres excuses per evitar participar en aquests àmbits:

Sempre se'm surt amb el sofisma aquest que no puc publicar en revistes «serioses» o «acadèmiques», com si el pensament només es pogués transmetre des d'aquests canals. Deixeu-me que hi torni a insistir: el coneixement és el coneixement i els mitjans són els mitjans.⁶⁸

Certament, el coneixement és el coneixement i els mitjans són els mitjans, i per això mateix aquest autor pot publicar proves manipulades i/o inventades, com les que mostrem en diversos capítols de la present obra, als seus webs i en llibres d'editorials no especialitzades, però no en àmbits acadèmics, on queda en evidència la seva manca de rigor. De fet, com que el coneixement és el coneixement pot publicar-se en qualsevol mitjà, acadèmic o generalista, i el sofisma o fal·làcia real és que Bilbeny presenti els seus escrits fraudulents sobre temàtica històrica com una aportació útil per a la matèria.

Per tot plegat, hem dut a terme la confecció d'aquest llibre com un acte de responsabilitat envers el gran públic, per fer notar els perills de tractar de fonamentar el futur en un passat falsat. Volem, doncs, informar sobre alguns temes polèmics com ara la censura dels segles XVI, XVII i XVIII al Principat de Catalunya, la composició política de l'Imperi espanyol dels Àustria, la història del monestir de Santa Maria de Sixena, el bastiment medieval dels regnes, comtats i principats de la península Ibèrica o la biografia de Joan Colom i Bertran. I ho fem, entre altres raons, per posar de manifest que existeix una realitat historiogrà-

68. Jordi BILBENY, «Quan els documents i les proves...».

fica científica més enllà de la pseudohistòria. Senzillament volem facilitar eines perquè la gent pugui jutjar amb més dades sobre aquestes qüestions històriques i, si és possible, perquè els investigadors que formen part de la historiografia catalana s'animin a difondre la seva feina entre el gran públic. Per aquest mateix motiu, tots els nostres escrits compten amb les pertinents notes bibliogràfiques i arxivístiques per tal de facilitar l'aprofundiment en les temàtiques corresponents, les quals, a més a més, permeten a qualsevol persona interessada contrastar les nostres afirmacions. Us convidem a fer-ho.

En concret, el llibre que esteu llegint es divideix en tres parts, la primera de les quals, relativa als plantejaments pseudohistòrics espanyolistes, està composta per cinc capítols. Així, en el primer capítol l'historiador Cristian Palomo realitza una explicació sobre l'existència d'un cànon històric del nacionalisme espanyol que tracta les èpoques medieval i moderna, i sobre com aquesta interpretació del passat s'entrelliga amb les principals formulacions pseudohistòriques espanyolistes sobre la Catalunya d'aquelles èpoques. A saber, que Catalunya no va existir fins al Tractat de Corbeil de l'any 1258; que Catalunya fou un comtat del regne d'Aragó; que el Regne d'Espanya actual va néixer com a entitat unificada l'any 1479 amb Isabel I de Castella i Ferran II d'Aragó, i que, per tant, la derrota del 1714 en la Guerra de Successió no va representar la destrucció de Catalunya com a entitat política autònoma dins d'un Imperi espanyol conformat per múltiples regnes i principats autònoms entre ells. Així doncs, aquests plantejaments són desenvolupats i desmuntats en el segon, tercer i quart capítol pel mateix autor. Finalment, en el cinquè capítol l'historiador de l'art Alberto Velasco exposa el recent conflicte catalanoaragonès sobre les múltiples obres d'art històriques procedents del Reial Monestir de Santa Maria de Sixena, i posa en clar les teories pseudohistòriques que giren al seu entorn.

D'altra banda, la segona part del llibre es correspon amb la refutació de diverses de les afirmacions realitzades pels membres de l'INH i està composta per cinc capítols més. En el sisè el medievalista Vicent Baydal fa una radiografia del fenomen de la

Nova Història, així com també analitza en profunditat el manipulador *modus operandi* de Jordi Bilbeny i de l'INH, alhora que aprofita per desmuntar les explicacions sobre la catalanitat de Marco Polo, la valencianitat del Cid, la catalanitat de l'humanista romà Lorenzo Valla, la suposada domiciliació permanent dels Reis Catòlics i dels seus fills a la capital del regne de València, o la reiterada falsedat que consisteix a asseverar que si no fos per una descoberta fortuïta d'un exemplar escrit en català, avui dia la novel·la *Tirant lo Blanc* seria considerada com un clàssic de la literatura castellana per mèrit de la censura d'estat. A continuació, en el capítol setè, el també medievalista Stefano M. Cingolani desballesta la visió sobre l'evolució política de la península Ibèrica entre els segles VIII i XIII concebuda per Lluís Maria Mandado en el seu llibre autoeditat *El Cid de València era català o Quan i com els catalans van fer Espanya* (2015). El capítol, a més, també inclou les reflexions de Cingolani sobre les paradoxals conseqüències del fet que una part de l'independentisme català, a través de l'INH, pretengui catalanitzar els mites històrics del nacionalisme espanyol.

En consonància amb això, en el capítol vuitè el filòleg Guillem Fornés i els historiadors Cristian Palomo i el mateix Stefano M. Cingolani analitzen la documentació històrica relativa a Joan Colom i Bertran, el cavaller barceloní que l'INH considera ser l'autèntica personalitat del navegant Cristòfor Colom. Així mateix, ressegueixen tota la construcció feta entre els anys 1931 i 2019 de la predita identificació pseudohistòrica, demostrant que Joan Colom i Bertran no pogué ser, en absolut, la persona que descobrí les Índies Occidentals l'any 1492. Tot seguit, en el capítol novè, el mateix Guillem Fornés, filòleg expert en llengües clàssiques i hispàniques, no només posa de manifest totes les incongruències que impossibiliten la visió de l'INH sobre una censura i traducció massiva del Segle d'Or espanyol del català al castellà, sinó que també realitza un treball metòdic d'anàlisi de les principals expressions identificades per Bilbeny i els seus col·legues com a «catalanades», mostrant amb rigor les trampes i l'absurda «metodologia filològica» de la Nova Història. Finalment, en el desè

capítol, el darrer d'aquesta segona part, l'historiador Xevi Camprubí tracta sobre la indústria editorial de l'època moderna i explica les motivacions, la legalitat i el funcionament quotidià de la censura textual en la Catalunya del període, ubicant-la a través de la documentació en les seves coordenades històriques, és a dir, no com una omnipotent maquinària repressora-traductora pròpia d'una distòpia totalitària, sinó com un aparell precari que tingué enormes dificultats per assolir part dels objectius que es fixava. A més, l'autor demostra com d'errònia arriba a ser l'afirmació de l'INH sobre una edició fantasma de la primera part del *Quixot* publicada a Barcelona l'any 1604.

En darrer terme, la tercera part de l'obra es correspon amb algunes reflexions conjuntes sobre ambdues pseudohistòries i l'estat actual de la historiografia catalana. Concretament, en el capítol onzè l'historiador Cèsar Sánchez exposa quina ha estat la relació entre internet i la difusió tant de continguts històrics com de pseudohistòrics sobre història catalana en els darrers vint anys, mentre que en el dotzè capítol és l'historiador contemporaneista Lluís Ferran Toledano qui ofereix una sintètica reflexió sobre quin és l'estat actual de la historiografia catalana, així com algunes propostes per tal de millorar-ne la situació.

Unes breus conclusions resumeixen finalment les diferents aportacions del llibre. En aquest sentit, evidentment cada autor és responsable dels seus respectius capítols, però hem resolt signar conjuntament tant aquesta introducció com les conclusions per tal d'exhibir als lectors el nostre ferm compromís col·lectiu a favor d'una història medieval i moderna de Catalunya tractada amb rigor i metodologia científica.